

ZPRAVODAJ

Ministerstva životního prostředí | číslo 3 | říjen 2018

NAŠE TÉMA:

- DOST BYLO PLASTU SI RAZÍ CESTU ČESKEM
- VÝZKUM MUNI: ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ FANDÍME, CHRÁNIT HO MÁ ALE STÁT
- AKCE TYGRÍ OKO

4

TŘI OTÁZKY PRO...

JOSEFA POKORNÉHO

Podle odborných odhadů se po českých silnicích mohou pohybovat až stovky tisíc aut s dieselovými motory bez filtru pevných částic. Zdravotní riziko označil ministr Brabec za přehlíženou kolektivní sebevraždu.

6

NAŠE TÉMA

O ZMĚNĚ V HLAVĚ ANEB #DOSTBYLOPLASTU SI RAZÍ CESTU ČESKEM

„Naším cílem je nejen upozornit na problematiku plýtvání s plastovými obaly a jednorázovým nádobím, ale hlavně ukázat firmám, obcím i spotřebitelům, že některé z nich vůbec nejsou potřeba,“ vysvětluje ministr.

9

ROZHOVOR

DUDES & BARBIES SNIŽUJE MNOŽSTVÍ ODPADU VŠUDE, KDE TO JDE

Společnost Dudes & Barbies uzavřela dobrovolnou dohodu s Ministerstvem životního prostředí o postupném snižování jednorázového plastového nádobí a obalů spolu s kampaní #dostbyloplastu.

ÚVODNÍ SLOVO MINISTRA

Vážené čtenáři,

nové číslo Zpravodaje není jako obvykle zaměřené na jedno hlavní téma. Tentokrát jsme se snažili postihnout většinu aktuálních témat, která na MŽP řešíme v posledním čtvrtletí. A tak si v krátkém rozhovoru přečtete o problému s DPF filtry, který jsem otevřel ve veřejném prostoru, v Bruselu i na vládě před necelými dvěma lety a konečně se mění národní legislativa a věci se hýbou k lepšímu i na půdě EU.

Velkou radost mi stále dělají akce zaměřené na omezování plastů. Naše iniciativa #dostbyloplastu láká pořád větší množství firem, a to i těch nadnárodních a velkých, které se do ní zapojují. Nedávno jsem podepsal dalších 6 dobrovolných dohod, takže aktuální počet firem, které závazně přislíbily, že budou omezovat používání jednorázových plastů a jednorázového nádobí, se vyšplhal na 13, což už znamená ovlivnění spotřeby u stovek

tisíc zákazníků. Ve Zpravodaji vás také seznámíme s jednou společností, vedenou mladými lidmi, kteří mají mnohem širší záběr a přemýšlejí v souvislostech, takže kromě omezování jednorázových plastů a snižování celkového množství odpadu, oživují staré zanedbané prostory a znovu je předávají veřejnosti k užívání jako kavárny a místa pro setkávání. Takovými průkopníky jsou hoši a děvčata z firmy Dudes & Barbies. S iniciativou #dostbyloplastu jsme také vyrazili na náplavku v Praze, kterou se postupně snažíme přeměnit spolu s pražským magistrátem na bezobalovou, tak snad se nám to podaří, držte nám palce!

Dobré zprávy přinášíme v novém čísle našeho čtvrtletníku majitelům kotlů na tuhá paliva nebo také příznivcům filmových festivalů zaměřených na udržitelnou spotřebu a životní prostředí.

Tématem, které bezpochyby hýbe aktuálně veřejností, jsou chovy zvířat, zejména kočkovitých šelem. Útěk několika zvířat z jejich klecí v soukromých zookoutcích nebo odhalený případ usmrcování zvířat pro účely výroby „léčivých“ produktů asijské medicíny obrátil k tomuto tématu i velkou pozor-

nost veřejnosti. A tím se odhalil větší problém – způsob chovu zvířat, která spadají nejenom pod mezinárodní ochranu CITES. Ministerstvo zemědělství ve spolupráci s našimi odborníky z MŽP i ČIŽP nyní připravuje úpravu legislativy, aby se podmínky pro chov jinak volně žijících zvířat zpřísnily.

Všechna zmíněná témata ovlivňují vztah lidí k životnímu prostředí a jejich postoje. Jaké momentálně v české společnosti převládají a co si lidé myslí o některých oblastech ŽP, se dozvíte v textu „Češi mají rádi přírodu, chránit ji má ale stát“, který shrnuje výsledky průzkumu provedeného Masarykovou univerzitou. Publikace o 350 stranách, kde je toho mnohem víc, vyšla za podpory našeho ministerstva a Státního fondu životního prostředí ČR.

Věřím, že pro vás nové číslo Zpravodaje bude opět zajímavé a čtivé. A že pokud budete mít trochu času, zajdete si v Brně i na Ekofilm, který se tentokrát bude točit kolem úbytku vody, sucha a všeho toho, co s tím děláme a ještě musíme do budoucna udělat.

Richard Brabec,
ministr životního prostředí

Máte zájem o odebrání Zpravodaje? Napište na adresu: zpravodaj@mzp.cz.

TŘI OTÁZKY PRO...
JOSEFA POKORNÉHO

Podle odborných odhadů se po českých silnicích mohou pohybovat až stovky tisíc aut s diesellovými motory bez filtru pevných částic. Zdravotní riziko označil ministr Brabec za přehlíženou kolektivní sebevraždu.

NAŠE TÉMA
**O ZMĚNĚ V HLAVĚ
ANEB #DOSTBYLOPLASTU SI
RAZÍ CESTU ČESKEM**

„Naším cílem je nejen upozornit na problematiku plýtvání s plastovými obaly a jednorázovým nádobím, ale hlavně ukázat firmám, obcím i spotřebitelům, že některé z nich vůbec nejsou potřeba a za jiné zase existují alternativy. Nemělo by nám připadat, že miliony plastových obalů na jedno použití jsou součástí pokroku,“ vysvětluje ministr životního prostředí Richard Brabec.

ROZHOVOR
**DUDES & BARBIES
SNIŽUJE MNOŽSTVÍ
ODPADU VŠUDE, KDE
TO JDE**

Společnost Dudes & Barbies uzavřela dobrovolnou dohodu s Ministerstvem životního prostředí o postupném snižování jednorázového plastového nádobí a obalů spolu s kampaní #dostbyloplastu.

ROZHOVOR
PAVLA ŘÍHOVÁ
VIDĚLI JSME ŽIVÉHO TYGRA, KTERÝ MĚL
BÝT PODLE ZÁZNAMŮ UŽ ROK MRTVÝ

Letos v červenci kvůli nelegálnímu obchodu a zabíjení tygrů policie obvinila tři lidi.

AKTUALITY
2019 JE ROKEM DALŠÍCH REVIZÍ KOTLŮ.
NOVELA ZÁKONA O OCHRANĚ OVZDUŠÍ
ŠETŘÍ KAPSY DOMÁCNOSTÍ

Od 1. září 2018 platí novela zákona o ochraně ovzduší, která usnadní život zejména těm, kteří získávají teplo a teplou vodu z kotlů na pevná paliva. Nejzásadnější informací je, že od 1. září letošního roku stačí mít revizi jednou za 3 roky. Nově se tak povinnost posouvá až na rok 2019.

NÁZORY
**VÝZKUM MUNI: ČEŠI MAJÍ RÁDI PŘÍRODU,
CHRÁNIT JI MÁ ALE STÁT**

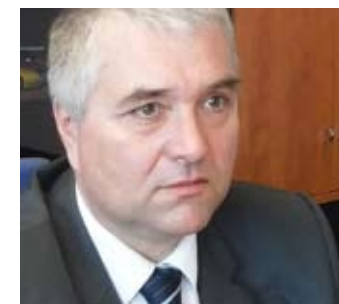
Víte, co nejvíc zajímá obyvatele české kotliny v televizi, novinách nebo časopisech? Příroda. A to podstatně více než zdraví, věda, kultura nebo politika. S tímto zjištěním přichází publikace Masarykovy univerzity „Vztah české veřejnosti k přírodě a životnímu prostředí“, jejíž vydání podpořil Státní fond životního prostředí ČR a Ministerstvo životního prostředí.

ANKETA
**BYLI JSTE NĚKDY V MINIZOO ČI
ZOOKOUTKU?**
JAKÝ MÁTE NÁZOR NA MOŽNOST
MAZLENÍ SE S MLÁĎATY EXOTICKÝCH
ZVÍŘAT?

JOSEFA POKORNÉHO TAJEMNÍKA SVAZU DOVOZCŮ AUTOMOBILŮ

Podle odborných odhadů se po českých silnicích mohou pohybovat až stovky tisíc aut s dieslovými motory bez filtru pevných částic. Zdravotní riziko označil ministr životního prostředí Richard Brabec za přehlíženou kolektivní sebevraždu. Pouhým okem totiž nepoznáme, jestli výfuk dieslového motoru vypouští do ovzduší karcinogenní látky, nebo jestli se jich většina zachytila na funkčním filtru pevných částic.

Problém se objevil při snaze zlepšit kvalitu ovzduší v České republice, zejména při řešení smogových situací. Zásadní potíž je v tom, že moderní turbodiesely emitují velmi jemné částičky, na které se navazují karcinogenní látky. Tyto částičky se nezachytí na sliznicích, ale jdou rovnou do plicních sklípků a navíc jsou tak lehké, že létají v ovzduší i několik týdnů. Proto je funkční DPF filtr u dieslových motorů naprosto nepostradatelný pro ochranu zdraví lidí a životního prostředí.

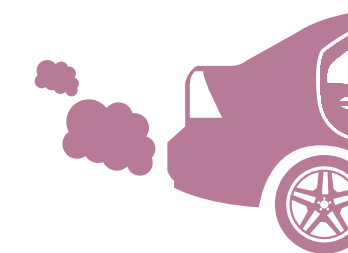
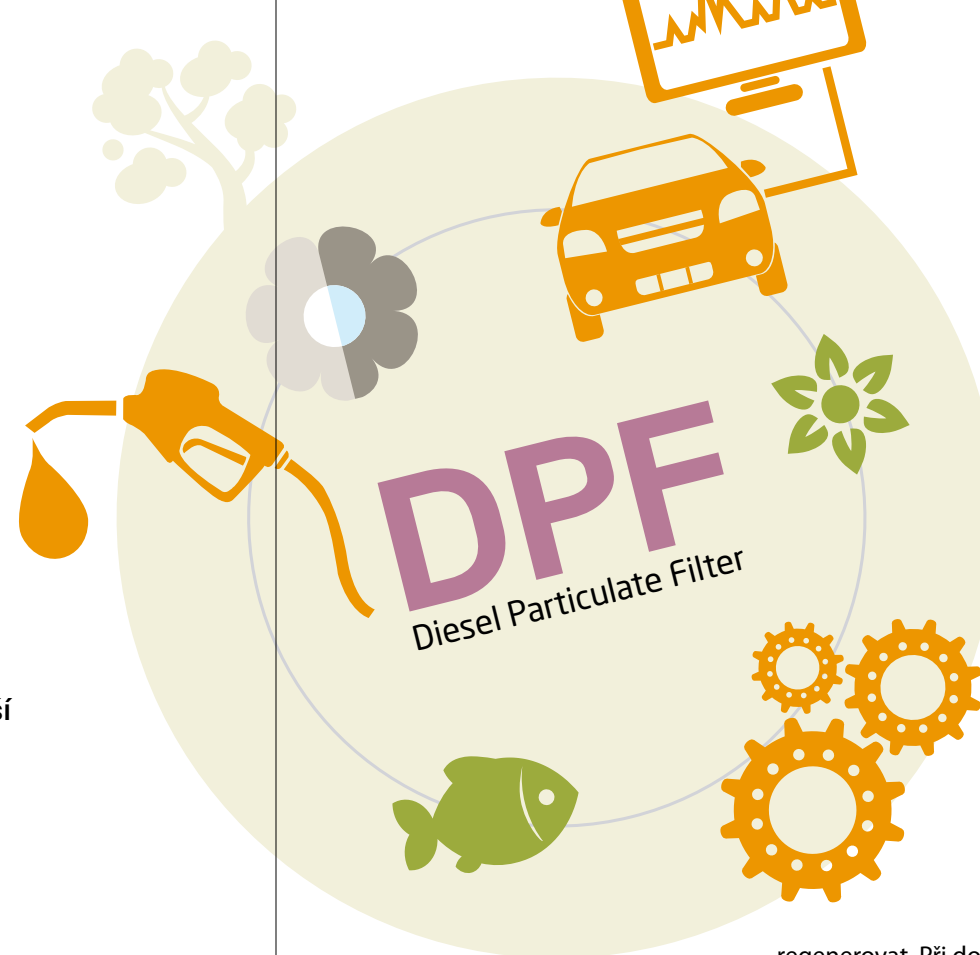
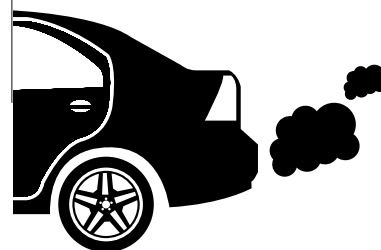

Ing. Josef Pokorný je tajemníkem SDA od roku 2016, v letech 1996 až 2015 působil na Ministerstvu dopravy v oblasti typového schvalování vozidel.

1 | Co je to DPF, k čemu se ve vozidle používá a co se stane, přestane-li fungovat?

DPF je filtr pevných částic pro naftové motory (Diesel Particulate Filter), jehož podstatou je zachytávání pevných částic vzniklých při hoření motorové nafty. Tyto částice (saze a popílek) se po zaplnění filtru samy odstraňují tzv. regenerační funkcí filtru, kdy za pomoci vysoké teploty shoří. Při správné funkci DPF je tedy koncovka výfuku vozidla zcela čistá. Při standardní bezporuchové funkci motoru a kombinovaném jízdním režimu má filtr velice vysokou životnost, a to i po celou dobu životnosti vozidla. Ale nesprávná funkce motoru nebo regenerace filtru může způsobit jeho zaplnění, které při dalším provozu filtr zcela zneprůchodní. To vede někdy vlastníka vozidla k tomu, aby

v servisu požadoval (nebo mu je servisem nabídnuto) odstranění filtru či jeho mechanickou úpravu (proděravění), což sice umožní vozidlu další jízdu, ale s velmi negativním dopadem pokud jde o množství emisí pevných částic unikajících z výfuku. Vozidla konstruovaná pro DPF systém produkují mnoho pevných částic malé velikosti, se kterými se plíce lidí a zvířat nedokáží vypořádat. Proto odstranění nebo znehodnoce-

ní filtru představuje vysoké zdravotní riziko.

Správným postupem je vždy oslovit odborný servis, který může provést tzv. servisní regeneraci DPF přímo na vozidle a navíc, pokud zjistí závadu na palivovém systému motoru, nejprve ji odstraní, aby se poškození filtru neopakovalo. I při bezporuchovém stavu je ale potřeba dodržovat všechny pokyny výrobce pro jízdní režim, aby vozidlo mohlo filtr samo průběžně

regenerovat. Při dodržení tohoto postupu je životnost filtru i stovky tisíc kilometrů.

Pokud je filtr natolik poškozen, že je nutná jeho výměna, musíme si dát velký pozor na kvalitu filtrů z druhovýroby, protože na trhu byly zjištěny zcela nefunkční filtry, které vydrží jen velmi krátkou dobu.

Problém nefunkčních filtrů je značný, neboť v plně funkčním stavu tato technologie udělá z naftového motoru téměř „čističku vzduchu“ a dokáže velmi snížit nežádoucí produkci pevných částic motoru. Ale pokud je filtr nefunkční, může být takové auto pro naše zdraví a životní prostředí mnohem nebezpečnější než starší vozidlo bez filtru.

2 | Proč se dosud o DPF v ČR moc nemluvílo?

O DPF filtrech se v odborných kruzích a mezi uživateli mluví již delší dobu. Ale v poslední době se výrazně zvýšil tlak některých organizací a politiků na kompetentní orgány, aby učinily aktivní opatření proti nežádoucímu stavu velkého počtu nefunkčních DPF v provozu.

3 | Jak postihovat ty, kteří demontují DPF filtr? Jde to dnes vůbec?

Zkušenosti ze zahraničí ukazují, že lze tyto prohřešky kontrolovat i postihovat. Kontrolu musí být schopna, alespoň v základním rozsahu, provést každá STK a i policie na silnici. Je zcela nepřijatelné, pokud má majitel takto upraveného vozu pocit nepostizitelnosti. I v ČR se v tomto mnohé mění, došlo ke změně legislativy pro STK, prohlubuje se spolupráce s policií při kontrolách na silnicích.

Změna legislativy zavádí přesnější kontroly v STK, aby nefunkčnost DPF mohla být odhalena. Dále se díky novele zákona výrazně omezilo nabízení služby odstranění DPF.

I na úrovni EU probíhají diskuse o zpřísnění podmínek pro STK, neboť jde o harmonizované požadavky, které by měly platit v celé EU jednotně. Zajistit provoz zdravotně nezávadných dieslů ve městech je pro to velmi dobrým důvodem.

O ZMĚNĚ V HLAVĚ aneb #DOSTBYLOPLASTU SI RAZÍ CESTU ČESKEM

Apokalyptické scénáře zaplavily tuzemská média. Z velké části i kvůli iniciativě #dostbyloplastu Ministerstva životního prostředí, která začala letos v březnu a upozorňuje firmy, spotřebitele, ale i města a obce na možnosti, jak snížit množství použitého jednorázového nádobí i plastových obalů.

Celosvětová produkce plastů je od 60. let 20. století dvacetkrát vyšší. Jenom v Evropě se vyprodukuje přibližně 25,8 milionu tun plastového odpadu ročně. Přitom ze všeho toho odpadu takřka půlka jde na vrub plastovým obalům. To je jedno z mnoha sdělení, které veřejnosti předkládá iniciativa #dostbyloplastu.

„Naším cílem je nejen upozornit na problematiku plýtvání s plastovými obaly a jednorázovým nádobím, ale hlavně ukázat firmám, obcím i spotřebitelům, že některé z nich vůbec nejsou potřeba a místo jiných zase existují alternativy. Nemělo by nám připadat, že miliony plastových obalů na jedno použití jsou součástí pokroku,“ vysvětluje ministr životního prostředí Richard Brabec.

Hovoří i o tom, že nejdůležitější pro omezení jednorázového odpadu je zejména „změna v hlavě“ každého jednotlivce. Což je i důvod, proč Ministerstvo životního prostředí v rámci iniciativy #dostbyloplastu uzavírá s firmami dobrovolné dohody o snižování spotřeby plastů a jednorázového plastového nádobí. Podobné dohody přitom již fungují v jiných státech EU, například v Portugalsku nebo Finsku.

„V zahraničí existují podobné kampaně, ale nevím o žádné, která by byla takto rozvinutá. Výsledky se ale úplně porovnávat asi nedají. Rozhodně tedy ne v číslech. Každý na to jde svým způsobem a není to nijak sjednocené. Možná trochu neskromně si myslím, že #dostbyloplastu může být třeba inspirací pro ostatní,“ říká Kristýna Seidlová, která na Ministerstvu životního prostředí působí jako kontaktní osoba pro kampaň #dostbyloplastu.

Dodává, že úřad chce na konci letošního roku vyhodnotit, o kolik se u nás díky dobrovolným dohodám spotřeba jednorázových plastů snížila.

#DOSTBYLOPLASTU PRO FIRMY

Jakkoli iniciativa #dostbyloplastu dokáže oslovovat širokou veřejnost, zaměřená je především na firmy ze sektoru občerstvení: sítě kaváren, fast foody nebo i potravinové řetězce.

„Aktuálně se zapojily nadnárodní řetězce, jako jsou Costa Coffee, Ikea, Lidl, Fruitissimo nebo Starbucks. Chceme se dohodnout i s konkrétními provozovateli obchodních center, kde je produkce plastů z rychlých občerstvení hodně vysoká. Jednáme také s pivovary o omezení jednorázových kelímků. Je toho více, co se dá dělat, důležitý je nápad a inspirace pro ostatní,“ upřesňuje Kristýna Seidlová.

VRATNÉ KELÍMKY

Jedním z opatření v rámci iniciativy #dostbyloplastu je zavádění vratných kelímků. Ty, i když jsou nepatrně dražší než jednorázové, se dají opakovaně používat na všech velkých hudebních i jiných festivalech, koncertech, při společenských akcích, jako jsou třeba pivní slavnosti, vinobraní apod.

25,8
milionu tun
plastového
odpadu

... se ročně
vyprodukuje
v Evropě

Firmy podle ní na iniciativu reagují vesměs se zájmem. Jedním z důvodů je i pozitivní zpětná vazba, kterou následně získávají od zákazníků, ale roli zde hrají i praktické důvody.

„Firmy ušetří i na svých nákladech. Někdy stačí jenom změna v provozu.“

Stačí, že nebudou automaticky dávat k nápojům plastová brčka a ušetří celkem dost peněz. Samozřejmě, že u větších firem se tyto změny provádějí obtížněji, ale i velké firmy slyší na myšlenku předcházet vzniku plastového odpadu a hledají cestu, jak jeho množství snížit,“ dodává Kristýna Seidlová.

Dobrovolnou dohodu s Ministerstvem životního prostředí o snížení spotřeby jednorázových plastových obalů a plastového nádobí uzavřelo dosud 13 firem. Mezi ty největší patří České dráhy nebo společnost Lidl či Ikea. Zapojují se ale i menší podniky.

Například zákazníci sítě CrossCafe či Bageterie Boulevard budou nově dostávat jídlo ke konzumaci na místě i v keramickém nádobí. Ve vlacích Leo Expressu se zase bude ▶

Nedávné Pivní slavnosti zorganizované litoměřickými městskými kulturními zařízeními se staly první významnou akcí, na které se v Litoměřicích čepovaly nápoje do vratných zálohovaných kelímků, a ne těch jednorázových.

káva servírovat do opakovaně použitelných kelímků.

„Firem se nám ozývá relativně velké množství. Mimo ty velké, jako je například Vodafone, také mnoho malých kaváren. A pro ně máme něco speciálního. Uvádíme je na mapu na webu www.dostbyloplastu.cz, kde jsou vyobrazené podniky, které se nějakým způsobem snaží o snížení množství spotřebovaného jednorázového nádobí a plastu,“ vysvětluje Kristýna Seidlová.

MĚSTA I OBCE

Iniciativa #dostbyloplastu si nachází příznivce i mezi městy a obcemi. Příkladem mohou být Litoměřice, které podle slov svých zastupitelů zahájily boj proti nadměrné spotřebě jednorázových plastových kelímků. Pozitivní je, že nezůstali jen u slov. Nedávné Pivní slavnosti zorganizované litoměřickými městskými kulturními zařízeními se staly první významnou akcí, na které se v Litoměřicích čepovaly nápoje do vratných zálohovaných kelímků, a ne těch jednorázových.

„Ozvalo se nám už několik dalších obcí i měst. Ti, kdo projeví zájem,

ZÁLOHOVANÉ KELÍMKY NA KÁVU

Jednou z diskutovaných možností v rámci iniciativy #dostbyloplastu je zavedení zálohovaných kelímků na kávu s víčkem. Opatření by fungovalo na bázi spolupráce mezi kavárnami s různými majiteli. Zákazník by si v jedné z kaváren koupil kávu a za vratný kelímek zaplatil zálohu kolem 50 korun. Kelímek by si odnesl a po vypití kávy by ho v jiné – do systému zapojené – kavárně vrátil a svých 50 korun by dostal zpět. Rozšířilo by to již existující praxi, kdy je možné si do kelímku objednat novou kávu se slevou za to, že máte vlastní kelímek.

bývají často i velice dobře informovaní a připravení. U některých z nich přitom již na jimi pořádaných

akcích fungují zálohované vratné kelímky, což je jeden z nejlepších způsobů, jak se dá okamžitě předcházet vytváření odpadu, který vzniká používáním kelímků jednorázových. A po úspěchu akce pak často přemýšlejí a plánují i další opatření,“ upřesňuje Kristýna Seidlová.

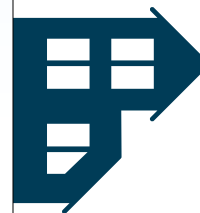
Zájem o aktivitu #dostbyloplastu projevil pražský magistrát, ale také jednotlivé městské části a malé obce. Nově se připojí například Praha 6 s iniciativou #praha6neplastuje.

ZNÁMÉ PODNIKY

To, že si iniciativa #dostbyloplastu razí cestu Českem, potvrzuje i její další „zásah“. Zapojují se do ní veřejně pořádané akce a významné kulturní a společenské organizace. Jednou z takových je i firma TCP, která spravuje farmářské trhy na pražské náplavce, kde v září začali s postupným přechodem na „bezobalové hospodářství“. Zmizí zde jednorázové plastové kelímky a nahradí je zálohované. Podobný osud má potkat také plastové tašky a sáčky.

Ruku v ruce s iniciativou #dostbyloplastu jdou ale i další kroky Ministerstva životního prostředí. V červenci spolu se Státním fondem životního prostředí ČR spustilo výzvu pro dotace na inovativní projekty, které mohou mimo jiné cílit i na snížení spotřeby plastů.

DUDES & BARBIES SNIŽUJE MNOŽSTVÍ ODPADU VŠUDE, KDE TO JDE

Společnost Dudes & Barbies proměňuje staré zanedbané prostory v kulturní a sportovní centra. Také uzavřela dobrovolnou dohodu s Ministerstvem životního prostředí o postupném omezení používání jednorázového plastového nádobí a obalů na základě kampaně #dostbyloplastu.

Dudes & Barbies založili Jakub Zajíc a Lukáš Žďárský, kteří stojí například za známým industriálním prostorem Radlická kulturní sportovna, který vznikl z opuštěné nádražní haly na pražském Smíchovském nádraží. Firma v hlavním městě provozuje Kavárnu co hledá jméno na Andělu i kavárnu s galerií či taneční Sector v holešovickém Vnitrobloku.

„To, že jsme uzavřeli dohodu o předcházení vzniku plastového odpadu, se stalo celkem přirozeně. Na sociálních sítích jsme naše zákazníky informovali o tom, že nemáme plastové nádobí na jedno použití a přidali jsme i slevu na každou kávu do vlastního kelímku či šálku. Pak nás oslovilo ministerstvo s kampaní #dostbyloplastu a my jsme se rozhodli ji podpořit,“ říká Zuzana Vachová, provozní manažerka Kavárny co hledá jméno, která se spolu

s Dudes & Barbies – multifunkčním centrem v pražských Holešovicích hlásí k tzv. zero waste konceptu.

Jak jste uspěli se svou výzvou u zákazníků a kolik tedy denně prodáte kávy do vlastního kelímku nebo šálku?

Zhruba 25 % našich zákazníků si dnes přinese vlastní kelímek na kávu a uplatní také 5 až 10 % slevu podle druhu kávy. Za espresso zaplatí místo 45 jen 39 korun, a tak šest korun ušetří. Za cappuccino už ušetří deset korun. Místo 65 zaplatí jen 55 korun. Přitom cappuccino je u nás vůbec nejžádanější nápoj.

Proč jste se rozhodli motivovat zákazníky k omezení plastového odpadu?

Vzniklo to opět velice spontánně. Zahlédla jsem moc pěkné bambusové kelímky na kávu. Nakoupila jsem je do kavárny a nabídla k prodeji. Všechny hned zmizely, ale lidé si nosí i vlastní kelímky. A je to výhodné pro obě strany, nám ubyde odpad,

zákazníci ušetří. Brčka jsme zrušili, když jsem si všimla projektu Refuse the straw.

KOMPLEXNÍ PŘÍSTUP

Co dál podnikáte, abyste omezili spotřebu plastových obalů a jednorázově použitelného plastového nádobí?

Vyřadili jsme plastová brčka a v některých případech je nahradili papírovými. Tlačíme na dodavatele, aby nám zaváželi zboží v jiných obalech. Velikou změnou k lepšímu třeba bylo, když jsme přestali odebírat kávu v jednorázových plastových obalech a začali místo nich používat znovupoužitelné barely na 10 kilogramů. Abychom snižovali celkové množství odpadu, tak například na toaletách nepoužíváme papírové ubrousky, ale látkové ručníky, které si pereme sami. Bohužel stále ještě spotřebováváme mnoho papírových rolí na úklid, ale i tady hledáme cestu, jak to změnit. Snižujeme ▶

prostě množství vyprodukovaného odpadu všude tam, kde to jde.

Nejedná se tedy jen o plasty...

Ne, jde nám o to, abychom za sebou celkově zanechali co nejmenší ekologickou stopu. Nejsme v tom sto procentní, ale snažíme se. Například u nás v kavárně máme v nabídce tři jídla a dvě z nich jsou z vajíček. Obvolala jsem spoustu chovů a ptala jsem se jich, jestli nepotřebují plata od vajec, že jich máme hodně a vyhazujeme je. Neuspěla jsem ani v jednom. Nikde je nechtěli, protože hygienický zákon jim ukládá použít pokaždé nové plato. Obdobný problém řešíme se skořápkami od vajec, které prozatím dáváme do gastroodpadu, přitom i ty se mohou dále využít.

SKUTEČNĚ KREATIVNÍ

Jak dlouho pracujete pro firmu Dudes & Barbies?

S Jakubem a Lukášem jsem se potkala před mnoha lety v Radlické kulturní sportovně. Tehdy ještě nebylo ani Dudes & Barbies, ani Kavárna co hledá jméno. Já jsem v té době pracovala pro kreativní agenturu, takže jsem řešila i korporát. Klukům jsem jednou v legraci řekla, že ráda pečú. A oni na to reagovali slovy, že akorát otevírají kavárnu a ukázali mi ten fantastický prostor bývalé truhlárny na pražském Anđelu. Já pak začala do kavárny péct, ale postupně jsem převzala provoz, a teď už pečú jen tak rekreačně...

Nebála jste se vyměnit komerční sektor za bývalou truhlárnu a pečení dortů?

Dovedu si představit, že ještě budu dělat něco jiného, ale nedovedu si představit, že bych to nedělala

spolu s Dudes & Barbies. Totiž – my v první řadě ožívujeme staré zanedbané prostory a děláme to tak, abychom je zpřístupnili veřejnosti, což jsou v našem případě naši zákazníci. Naopak v té komerční sféře se velice často říká, že na prvním místě je klient, ale není to pravda, na prvním místě byly vždy peníze. Komerční sektor je často jedna velká přetvářka. My vše z velké části děláme i pro sebe a bavíme se tím. A navíc je i ten moment, že

víme, že většina našich projektů je jen dočasných, že dříve či později zaniknou kvůli nové výstavbě, a možná i proto si je víc užíváme.

Kavárna co hledá jméno sídlí v budově patřící městské části. Podporuje vás nějak město?

Ano, město nás podporuje. A ze začátku nám městská část velmi pomohla. Po znovuotevření platíme sice vysoký nájem, ale bereme to,

PŮVODNÍ VZHLED BUDOVY

INTERIÉR KAVÁRNY PŘED OTEVŘENÍM

3

jak to je. Ve smlouvě máme také velmi přísná provozní pravidla, která musíme dodržovat, aby nám nájemní smlouva nebyla vypovězena.

Ale je škoda, že když objevíte nějaký zajímavý zanedbaný prostor a na vlastní náklady ho vyčistíte, opravíte a zpřístupníte veřejnosti, často

se najdou lidé, kteří vám úspěch nepřejí a hází vám klacky pod nohy. Myslím, že kdyby byl větší tlak na využívání opuštěných domů, tak by lidé měli větší chuť se na takových projektech i podílet.

Čím myslíte, že to je?

Já si myslím, že mnoho lidí, a nejsou to jen úředníci, si neumí představit,

o co nám jde. My jsme mladí lidé, cestujeme, vidíme, jak to funguje jinde, takže když za nimi přijdeme s tím, že bychom rádi oživil nějaký zajímavý prostor, první, co je napadne je, že si v něm otevřeme „fetácké doupe“. Je to dost paradox, protože jsme to právě my, kteří z těchto míst vyhánějí alkoholy a narkomany už jen tím, že ten prostor zkultivujeme a pozveme do něj veřejnost. Samozřejmě i pro nás platí to, co pro ostatní – třeba, že ve 22.00 končíme provoz a zavíráme.

Co si myslíte o vývoji na pražské náplavce?

Já si myslím, že je velká škoda, že město zaspalo rozvoj náplavky jako takové. Na náplavce by bylo potřeba mít více míst pro sezení i prostoru pro kulturní akce. Ukázkově fungoval Bajkazy, který náplavku opravdu oživil. To, co tam bohužel vidíte teď, je jedna velká nevkusná komerce, jako jsou obrádkované lodě a parníky. Lidé, kteří mají náplavku v rukou, by se měli podívat, jak taková místa fungují v zahraničí. A stejně jako na dalších místech v Praze chybí i tady kurátor, který by řekl, co se na náplavku hodí a co ne.

INSPIRACE V ZAHRANIČÍ

Čerpáte zkušenosti pro znovuožívání starých domů a veřejných prostranství v zahraničí?

Samozřejmě. Příkladem je třeba Berlín, kde je zcela běžné, že mladí lidé přemění nějaké problémové místo a začnou

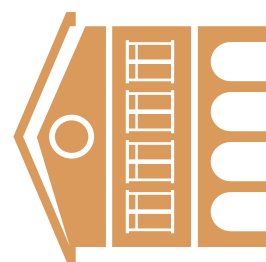
INTERIÉRY V PŮVODNÍM STAVU

2

ZUZANA VACHOVÁ

vystudovala První soukromou hotelovou školu a bakalářské studium ukončila na Vysoké obchodní škole v Praze. Zkušenosti začala získávat ve společnosti CzechTourism, kde se zabývala realizací projektů cestovního ruchu, a dále v marketingové agentuře Concept One. Nyní se věnuje rozvoji projektů pro Dudes & Barbies, především v projektu Kavárna co hledá jméno.

3 OTÁZKY PRO JAKUBA ZAJÍCE, ZAKLADATELE DUDES & BARBIES

Co vás láká na objevování zajímavých zanedbaných prostor?

Na objevování zanedbaných prostor mám osobně nejraději ten první moment překvapení a představování si, co všechno by s tím prostorem šlo udělat.

Jakým způsobem se rozhodujete, zda je vámi objevené místo vhodné k provozování nějakých aktivit?

Všechno závisí na prvním dojmu. Pokud se v prostoru sami cítíme

dobře a dokážeme si rychle promítnout, co by se v něm dalo podniknout, pracujeme dál na zjištění, komu prostor patří a jaké s ním má plány do budoucna. Podle toho se pak rozhodujeme, jak se k tomu postavíme.

Kde vidíte Dudes & Barbies třeba za pět let?

Dudes & Barbies za pět let vidím jako společnost s rodinnou atmosférou, která je plná inspirativních lidí pracujících na tom, aby veřejnosti přinášeli stále nové zajímavé příležitosti. A ukázali jí, jak se ve volném čase bavit a užít si společné chvíle s blízkými lidmi v jedinečném prostředí.

► ho využívat na komerční bázi. Ale i u nás je inspirace na každém rohu. Vzniká zde spousta zajímavých konceptů. To, co nám chybí, je pak podnět k pokračování a vytváření dalších projektů.

Máte nějaké oblíbené místo, které vzniklo podobně, jako vznikají projekty vaší firmy?

Mně se třeba líbí Szimpla Kert v Budapešti. Několikpatrový bytový dům s pavlačemi, na který se od války nesáhlo. Demolice by byla logicky dražší, než to místo využít. Takže tam vznikl nejstarší takzvaný ruinpub. Je tam naprosto úžasná atmosféra a o víkendu vždy plno. A pokud se ptáte na to, co bych já ráda, tak já si od malička přála hotel, tak doufám, že jednou nějaký v Dudes & Barbies vznikne.

3 OTÁZKY PRO LUKÁŠE ŽĎÁRSKÉHO, ZAKLADATELE DUDES & BARBIES

Proč jste se rozhodli pro založení společnosti Dudes & Barbies a proč jste zvolili tento název?

Bylo to logické vyústění našich společných aktivit. Potřebovali jsme je zastřešit právní formou a k tomu patří název. Věděli jsme, že název bude maximálně na smlouvách, tak jsme si z toho udělali trochu srandu.

S jakým přístupem se setkáváte při ožívování starých

objektů ze strany úřadů i veřejnosti?

V 99 % jsou to pozitivní reakce. Město i úřady nám vždycky vycházely vstříc. Bohužel se ale také vždy najdou lidé, kteří vám nepřejí a chtějí vám práci znemožnit. Takovým se naše aktivity snažíme vysvětlit, anebo se z jejich kritiky alespoň poučit.

Co plánujete do budoucna – máte vytipované už nějaké nové prostory?

Nápadů máme v šuplíku hodně, ale momentálně je hlavní prioritou dokončit Vnitrobloc, kde nás čeká ještě spousta práce.

ODPADKOVÍ HRDINOVÉ UKLÍZEJÍ SVĚT

Letos poprvé se podařilo sjednotit dobrovolníky po celém světě k úklidu ve stejný den. Celkem se zapojilo 158 zemí a 15 milionů lidí čistilo silnice, parky, pláže, lesy nebo řeky.

Národním koordinátorem Celosvětového úklidového dne pro Českou republiku je již pátým rokem iniciativa Uklidme Česko.

Do její akce „Uklidme svět, uklidme Česko“, která se koná vždy na jaře, se letos zapojilo 113 000 lidí a ti v jednom dni vysbírali 1 900 tun odpadu. Za pět let trvání těchto sběrových akcí se jich zúčastnilo přes 300 tisíc lidí. Celkem vysbírali přes 10 tisíc tun odpadu.

„Chceme, aby si lidé uvědomovali, jaký je jejich dopad na prostředí, ve kterém

žijí. Budou pak mít radost i z každodenních malých rozhodnutí, jako je třeba sebrání odpadku, použití vlastního hrnku na kávu s sebou nebo vlastních tašek na nákup. Dobrovolnický úklid je výborným impulzem,“ říká Katka Landová z organizačního týmu světového úklidu.

Pro zajištění organizace Celosvětového úklidového dne se Uklidme Česko spojilo s iniciativou Trash Hero.

TRASH HERO

„Každý se může stát odpadkovým hrdinou a je to velice snadné. Odpadkový hrdina produkuje vždy o něco méně odpadů, než musí, věci recykluje a snaží se bránit dalšímu znečištění planety,“ stojí v informacích mezinárodní iniciativy Trash Hero, která vznikla v Thajsku v roce 2013. Tehdy skupina lidí vůbec poprvé dobrovolně uklidila pláž zaneřádnou odpadky. Za 5 let se u odpadkových hrdinů našlo přes 104 000 dobrovolníků, kteří uklidili přes 600 tun odpadků z pláží, řek i měst v Asii, Evropě a Americe. V Česku uklízejí odpadkoví hrdinové v Praze a v Brně a postupně vznikají další základny. Přitom jim pomáhají i nové technologie, jako je třeba aplikace Zlepšeme Česko, která upozorňuje

Celosvětový úklidový den (World Cleanup Day) vyšel letos na 15. září. Třetí zářijovou sobotu se podle slov organizátorů spojily tisíce komunit a miliony jednotlivců a fungovaly jako jedna vlna, která se táhla od Nového Zélandu po Havaj. Je jasné, že při tom nechyběli ani dobrovolníci z Česka.

na černé skládky, stejně jako například na opuštěná zvířata – zatoulané psy a kočky.

LET'S DO IT!

Myšlenka Celosvětového úklidového dne se zrodila ze spontánní národní iniciativy Let's Do It! v Estonsku v roce 2008, kdy se 50 000 lidí aktivně zapojilo a vyčistilo celé Estonsko za pouhých pět hodin. Od té doby se aktivita národních úklidů rozšířila do více než 134 zemí na všech kontinentech. Celosvětový úklidový den přitom není jen o samotném uklízení, ale vede k zamyšlení a lepšímu nakládání s odpady. Sami Estonci úklidovou akci váží k oslavám 100letého výročí vzniku Estonské první republiky, jejíž zánik způsobila druhá světová válka.

CHUŤ PŘESTAT POUŽÍVAT PLASTOVÉ OBALY A NÁDOBÍ NA JEDNO POUŽITÍ JE CELOSVĚTOVÁ

Snaha omezit plýtvání plastovými obaly a nádobím na jedno použití se netýká jenom Česka nebo Evropské unie. Dokazují to příklady skupin i jednotlivců z celého světa, kteří sami začali upozorňovat na problémy spojené s plasty v oceánech, mořích i řekách.

Ročně se ve světě vyprodukuje přes 300 milionů tun plastů, které tvoří až 85 % celkového množství odpadu v oceánech a mořích. Z těchto 85 % přitom polovinu tvoří jednorázové plastové obaly. Vědci odhadují, že pokud bude znečištění pokračovat stejným tempem, bude v roce 2050 v oceánech více plastů než ryb. Anebo jinak – podle studie Eunomia Research & Consulting se jen v unijních zemích každoročně spotřebuje 36,4 miliardy plastových brček.

AKTIVNÍ ÚČAST

O nesmyslném plýtvání plasty nepřemýšlejí jen osvícené firmy a spotřebitelé, ale dnes už i hodně jednotlivců, kteří se rozhodli změnit stav věcí k lepšímu. Ne vždy přitom musí jít o profesionály zapojené do osvětových kampaní, ale často jimi jsou běžní ekologicky smýšlející lidé nebo skupiny. Jako třeba nadšenci z firmy 4Ocean, kteří upozorňují na zhoršující se kvalitu životního prostředí v oceánech a mořích už jen tím, že pořádají sběry plasto-

vých odpadků z pláží, aby je protřídili a to, co se jim hodí, proměnili v zajímavé šperky a další zboží určené k prodeji přes internet.

Jsou tu ale i další příklady. Třeba britský dobrodruh Dhruv Boruah, kterého k rozjetí projektu Za čistší Temží inspirovalo setkání se skupinou želv uvězněných v plasty a rybářských sítích uprostřed Atlantského oceánu. Dhruv nejdříve sestrojil speciální plovoucí kolo, které při šlapání samo sbírá odpadky z vodní hladiny, a pak s ním vyrazil na Temží,

300
milionů tun
plastu
ROK

85%
odpadu
v mořích
PLAST

36,4
miliardy
brček
ROK

na kávu vyměnila za dřevěná. Stejně tak řetězec KFC, který po dodavatelích požaduje, aby upřednostňovali vratné obaly a obaly z recyklovaných materiálů. K průkopníkům omezení produkce plastového odpadu patří ale i další. Věhlas si v tomto ohledu vydobyl řetězec Starbucks, který jako jeden z prvních přestal používat plastová brčka a kávu do vlastního kelímku nabízí se slevou.

SMĚRNICE EK

Aktivity proti plýtvání plastovými výrobky na jedno použití nevyvíjí jenom firmy nebo jednotlivci, ale i Evropská komise. Ta na konci letošního května představila návrh nové evropské legislativy v oblasti snižování jednorázových plastů znečišťujících světová moře a oceány. Návrh členské státy zavazuje v tom smyslu, že pokud existují dostupné a cenově přijatelné alternativy, bude prodej plas-

tových výrobků na jedno použití zakázán. Omezení nebo zákaz se přitom vztahuje na plastové přístroje, kelímky, vatové tyčinky, brčka, ale i rybolovná zařízení; celkem jde o 32 typů výrobků. Dalším z opatření je, že výrobci plastových obalů a nádobí na jedno použití se budou muset podílet na financování dalšího nakládání s plastovými odpady. Diskutovaná unijní legislativa mimo jiné navrhuje i zajištění 90% sběru jednorázových plastových nápojových lahví. Česká vláda i obě komory parlamentu ČR směrnici podpořily.

Návrh EK na zákaz některých jednorázových plastových výrobků a na zásadní omezení produkce jednorázových plastů v Evropě viz

https://ec.europa.eu/czech-republic/news/plasty_na_jedno_pouziti_cs

JAK ODPOVĚDNĚJI ZACHÁZET S JÍDLEM

PROZRADÍ V LISTOPADU FILMOVÁ PLÁTNA FESTIVALU ZEMĚ NA TALÍŘI

Chceme si svou budoucnost vyžrat? Nebo (na ni) raději vyzrát? S touto otázkou se festival v průběhu šesti promítání dokumentárních snímků vydá do různých oblastí systému produkce a spotřeby potravin – a vynasnaží se nalézt odpovědi i možná řešení často kritických oblastí.

Pestrá podívaná se odehraje od 20. do 22. listopadu v pražském kině Aero.

Akci pořádá analytické centrum Glopolis, jehož cílem je propojovat otevřené

Česko na cestě k udržitelnému rozvoji v oblasti potravin, energetiky i financí.

Pro většinu z nás je jídlo spojeno s radostí, zdravím a kulturou. Způsob, jakým se potraviny produkují, má však silnou souvislost také se stavem životního prostředí a se situací drobných farmářů po celém světě. V záplavě široké nabídky laciných produktů jsme možná trochu zapoměli, že i dnes 80 % potravin stále vypěstují malé rodinné farmy. Že jeden centimetr ornice vzniká stovky let a že 76 % produkce potravin v Evropě závisí na opylení včelami.

Úterý 20. listopadu
18.00 Ostrov Země
20.30 Děkujeme za déšť

Středa 21. listopadu
18.00 Sustainable: Potraviny v jiném světle
20.30 Zelené zlato

Čtvrtek 22. listopadu
18.00 Mléčný komplex
20.30 Brčka

Současná industriální podoba zemědělství, výroby, prodeje i spotřeby potravin výrazně přispívá k chudnutí půdy, odlesňování i kritickému snižování biodiverzity. Kromě toho rychle vyčerpává klíčové přírodní zdroje, jako jsou voda, minerály či ropa. Vzhledem k rychlému populačnímu růstu se předpokládá, že do roku 2050 bude celosvětově

vě zapotřebí vyrobit až o 70 % více potravin než nyní. Přitom již dnes by k nasycení planety stačilo jídlo vyhazované do odpadkového koše evropskými domácnostmi.

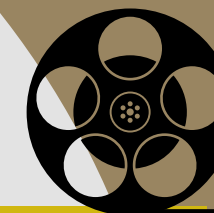
Co s tím můžeme dělat? Kriticky hodnotit naši víru v současnou i budoucí funkčnost našeho potravinového systému a nenechat se ošálit přeludem nekonečné sklizně. K udržitelnějšímu potravinovému systému vede jednoznačná cesta přes odpovědnější produkci, ale také spotřebu potravin. Alternativy – jako ekologické zemědělství, permakultura, městské zahradničení, sdílení nespotřebovaných potravin nebo využívání vzniklého odpadu – nejen existují, ale na řadě míst už dobře fungují.

A právě v souvislosti s lepším využitím našich zdrojů a prevencí vzniku odpadu zamořujícího životní prostředí se do popředí stále častěji dostává i téma jednorázových plastů. Na odstrašující zjištění, že by brzy mohlo vody brázdit více plastu než ryb, se rozhodl reagovat i festival Země na talíři.

 www.zemenataliri.cz

ORGANIZÁTORKA
VIKTORIE
TENZEROVÁ

V premiérovém promítání bude uveden působivý nový snímek Brčka, namluvený oscarovým hercem Timem Robbinsem. Po krátké výpravě do historie výroby film kriticky rozebírá současné nastavení konzumní společnosti, která je postavena na nadměrné produkci a spotřebě plastů. Odhaduje se, že jen v Americe se za jediný den spotřebuje půl miliardy jednorázových brček! Chceme-li se vyhnout jednorázovým plastovým výrobkům, jaké existují alternativy?

VÝZKUM MUNI: ČEŠI MAJÍ RÁDI PŘÍRODU, CHRÁNIT JI MÁ ALE STÁT

Víte, co nejvíc zajímá obyvatele české kotliny v televizi, novinách nebo časopisech? Příroda. A to podstatně více než zdraví, věda, kultura nebo politika. S tímto zjištěním přichází publikace Masarykovy univerzity „Vztah české veřejnosti k přírodě a životnímu prostředí,“ jejíž vydání podpořil Státní fond životního prostředí ČR a Ministerstvo životního prostředí.

2673
RESPONDENTŮ

NA PRVNÍM MÍSTĚ PŘÍRODA

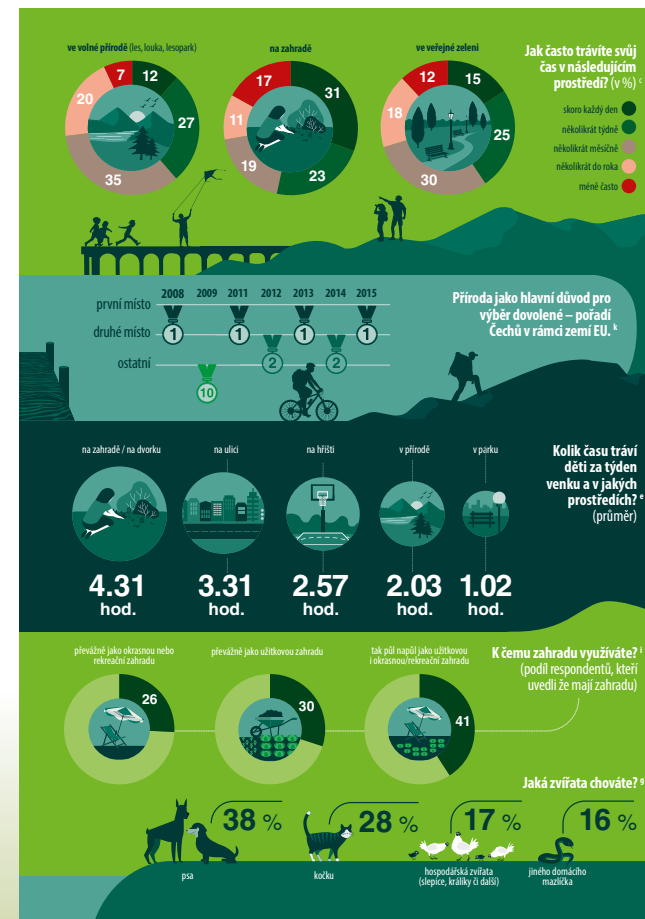
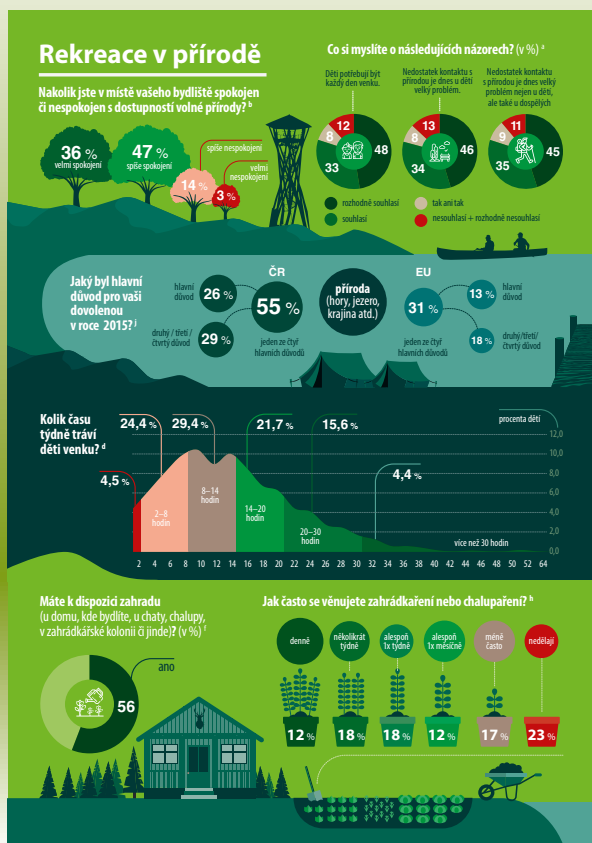
Kniha o 350 stranách je rozdělena do dvou hlavních bloků. V prvním nabízí souhrn více než 80 průzkumů veřejného mínění zaměřených na přírodu a životní prostředí z posledních let, v druhé části výsledky aktuálního výzkumu, který proběhl na reprezentativním vzorku 2673 respondentů z celé ČR.

Shrnutí desítek předchozích výzkumů ukazuje, jak vysoko si v Česku ceníme přírody. Respondenti přiznávají přírodě vysokou autonomii (rost-

liny a zvířata mají stejný nárok na život jako lidé), uznávají potřebu chránit přírodu i životní prostředí a tvrdí, že stav životního prostředí ovlivňuje jejich kvalitu života. Zároveň rádi tráví svůj volný čas v přírodě. „Průzkumy opakovaně ukazují, že více než ostatní Evropané si vybírají místo své dovolené právě podle přírody v okolí,“ vysvětluje odborný garant výzkumu Jan Krajhanzl.

Poněkud rezervovaně se Češi staví k osobnímu zapojení do ochrany přírody a životního prostředí. Většina sice třídí odpady (často až vždy třídí podle svých slov 91 %), dává přednost ko-

350
STRAN

balené (79 %) a také uvádí, že snižuje svou spotřebu vody (81 %) či energie (77 %), avšak méně lidí je ochotno omezit cestování osobním automobilem (56 %) nebo kupovat ekologicky šetrné výrobky (30 %).

91%
ČECHŮ TŘÍDÍ
ODPAD

Ještě slaběji se Češi v ochraně přírody a životního prostředí občansky angažují. „Většina lidí chrání životní prostředí především tehdy, pokud se jim to ekonomicky vyplatí. Zároveň otevřeně sdělují, že nejsou ochotni se kvůli ochraně životního prostředí příliš omezovat. Jen 16 % je ochotno platit vyšší daně, 19 % vyšší ceny a 28 % snížit svou životní úroveň,“ komentuje Tomáš Chabada, spoluautor výzkumu.

„Zaujalo nás, že největší vliv na vztah Čechů k přírodě a životnímu prostředí má jejich životní styl, konkrétně témata, která je zajímají v médiích. Vliv věku, pohlaví či vzdělání je pouze slabý a téměř zanedbatelný je vliv velikosti místa bydliště a výše čistého příjmu na jednoho člena domácnosti,“ doplňuje spoluautorka výzkumu Renata Svobodová.

NÁSTRAHY VEŘEJNÉHO MÍNĚNÍ

Studie v první části rozděluje výsledky předchozích výzkumů do jedenácti tematických kapitol. Ty přibližují postoje a preference v oblastech, jako je ochrana přírody, krajiny a životního prostředí, znečištění ovzduší, energetika, změna klimatu či spotřebitelství.

Sami autoři upozorňují na limity výzkumů veřejného mínění a varují před nadhodnocováním jejich výsledků – všechny otázky a odpovědi bychom měli číst právě tak, jak jsou formulovány, a nevyvozovat z nich něco víc, co nesdělují (např. ze soucitu se zvířaty ve velkochovu ještě nevyplývá ochota omezit masitou stravu nebo nakupovat produkty v biokvalitě, které jsou ale dražší).

Bližší pohled ukazuje řadu rozporů mezi vyjadřovanými postoji a chováním, respektive potvrzuje známou pravdu, že vnímání závažnosti problému ještě nezaručuje ochotu se do jeho řešení osobně zapojit. Například dopravu lidé chápou jako největšího znečišťovatele ovzduší, zároveň ale uvádějí jako hlavní dopravní prostředek automobil (47 %), až na druhém místě veřejnou dopravu (28 % MHD, 2 % vlak), zbytek připadá na chůzi (15 %) a kolo (8 %).

81%
ČECHŮ SNIŽUJE
SPOTŘEBU
VODY

MY TO ALE ŘEŠIT NEMÁME

Vědci z Masarykovy univerzity chtěli svou výzkumnou prací zjistit, jaký je vztah Čechů k přírodě a životnímu prostředí. V samotném závěru publikace předkládají čtrnáct charakteristik, které jsou v tomto ohledu pro obyvatele Česka typické. Vedle pozitivních jako je podpora ochrany přírody a životního prostředí nebo faktu, že mají rádi zvířata, vychází z výzkumu i podněty vybízející k zamyšlení.

77%
ČECHŮ SNIŽUJE
SPOTŘEBU
ENERGIE

Například to, že Češi jsou opatrní na peníze, nejsou ochotni platit vyšší ceny, daně nebo jinak vydávat peníze v zájmu ochrany životního prostředí. Stejně tak nepodporují zvýšení cen vody v rámci

boje proti suchu, nechtějí vyšší daně za používání fosilních paliv nebo energií kvůli ochraně klimatu. Z této spořivosti vychází například souhlas s omezením znečišťování ovzduší vládou pouze za podmínky, že to občany nebude stát žádné peníze.

Z toho vyplývá i podpora toho, aby lidé platili za svoz komunálního odpadu jen podle jeho množství nebo cenu vody podle spotřeby. Na druhé straně si lidé přejí, aby řidiči hradili prostřednictvím silničních poplatků environmentální škody související s automobilovou dopravou.

Celkově přitom Češi přisuzují samotným občanům nejmenší nebo jednu z nejmenších odpovědností za řešení problémů životního prostředí.

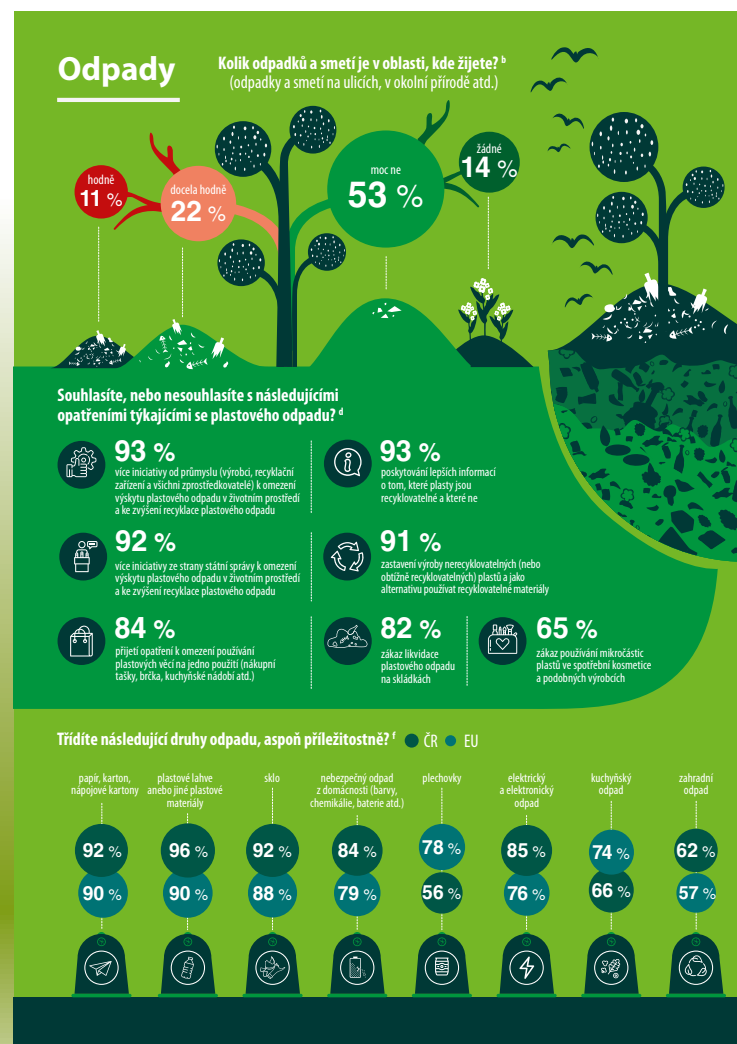
ZNEČIŠŤOVATELÉ AŤ PLATÍ!

„Významná většina veřejnosti podporuje, aby se stát aktivně angažoval v řešení problémů životního prostředí, a například opatření proti odpadům, znečištění vod a znečištění ovzduší podporuje česká veřejnost více než řešení korupce,“ shrnuje Jan Krajhanzl.

To, co lidé podle výzkumů velice vítají jako nástroj ochrany přírody a životního prostředí, jsou zákazy. Za prospěšné by považovali zavedení přísnějších právních předpisů týkajících se ochrany vody, posílení stávajících pravidel ochrany přírody a biodiverzity a vymáhání pravidel pro návštěvníky v divoké přírodě. Podporu mají zákazy napříč všemi složkami životního prostředí: zákaz prodeje aut nejvíce znečišťujících ovzduší, zákaz výroby nerecyklovatelných plastů, zákaz používání plastových mikročástic v kosmetice nebo třeba zákaz ukládání plastů na skládkách.

Veřejná správa by podle Čechů také měla zajistit lepší vymahatelnost právních norem proti znečišťování veřejných prostranství, stanovit přísnější emisní limity v oblasti průmyslu, striktnější kontroly emisí z průmyslových aktivit a automobilů, nebo omezit automobilovou dopravu ve městech se špatnou kvalitou ovzduší.

Zajímavé je, že lidé upřednostňují zájmy ochrany přírody a životního prostředí před ekonomickými zájmy. Například lesy jsou podle nich důležitější z hlediska ekosystémových služeb než produkce dřeva. Většina občanů si také přeje, aby veřejná správa při nákupech zohledňovala environmentální šetrnost více než ekonomické náklady.

2019 JE ROKEM DALŠÍCH REVIZÍ KOTLŮ. NOVELA ZÁKONA O OCHRANĚ OVZDUŠÍ ŠETŘÍ KAPSY DOMÁCNOSTÍ

Od prvního září 2018 platí novela zákona o ochraně ovzduší, která pomůže zejména těm, kteří získávají teplo a teplou vodu z kotlů na pevná paliva.

„Povinné revize kotlů zavedl zákon o ochraně ovzduší v roce 2012 s tím, že první prohlídku museli mít provozovatelé kotle na tuhá paliva do konce roku 2016. My jsme po zkušenostech s první vlnou revizí navrhli změny a ty prosadili ve Sněmovně. Revize jsou nyní povinné každé tři roky a navíc, pokud lidé nebudou mít techniky určené výrobcem svého kotle v dosahu, budou si moci vybrat jiného ‚revizáka‘ ze svého okolí, aby neplatili nesmyslné částky za dopravu. Díky našim novinkám zaručujeme, že lidé budou vědět, s jakou částkou za revizi mají počítat, a také, že tato cena je férová,“ vysvětluje ministr Richard Brabec.

ODKLAD NA ROK 2019

První povinnost revize byla zavedena od roku 2016 a pak každé 2 roky, takže až 850 tisíc domácností mělo mít do konce letošního roku udělanou další revizi kotle na tuhá paliva podle zákona o ochraně ovzduší. Díky novele zákona od 1. 9. 2018 stačí mít revizi pouze každé 3 roky. Znamená to, že povinnost revize se pro všechny posouvá na rok 2019 a pak znovu nastává až v roce 2022.

STROP CENY ZA REVIZI I ZA DOPRAVU

MŽP aktuálně jedná s Ministerstvem financí o možnosti zavedení limitu ceny jak za službu, tak i za dopravu při revizích kotlů, aby se zabránilo účtování přemrštěných cen. Regulace MF by měla zastropovat cenu za službu samotnou a také cenu za kilometr jízdy. Platba za revizi by tak byla předvídatelná a nepřekročitelná.

NEJLEVĚJŠÍ SLUŽBA PRO MNE

Ministerstvo životního prostředí také připravuje novou vylepšenou databázi „revizáků“. „Díky ní budou lidé moci po zadání adresy, umístění

kotle, výrobce a typu kotle vyhledat nejbližšího technika, přímo komunikovat s výrobcem a porovnávat nabízené ceny se stropem za tuto službu včetně dopravy,“ doplňuje ředitel odboru ochrany ovzduší MŽP Kurt Dědič. Databázi se snaží MŽP vyvinout tak, aby byla k dispozici v průběhu roku 2019, tedy pro druhou vlnou povinných revizí.

NÁHRADNÍK ZA CHYBĚJÍCÍ SERVIS

Díky novele budou platit zákonné výjimky nejen pro ty, kteří mají kotel od již neexistujícího výrobce nebo výrobce jim neznámého, ale i pro ty, kteří nemají technika proškoleného na jejich značku a typ kotle v rozumném dojezdu, a tedy za rozumnou cenu. Pokud budete schopni případné kontroly z úřadu doložit, že nemáte jinou volbu, což bude i díky nové databázi MŽP jednoduché, můžete využít odborníka od jiné značky, proškoleného na váš typ kotle, který bude v dosažitelné vzdálenosti a levnější. Tím odpadnou i případy revizí, kdy se jejich cena vyšplhala do nesmyslné výše, protože technik musel jet z jednoho konce republiky na druhý.

CO JSOU REVIZE KOTLŮ

Většina spalovacích zdrojů na tuhá paliva (podle platného zákona o ochraně ovzduší o příkonu 10 až 300 kW) napojených na teplovodní soustavu ústředního vytápění domů (včetně krbových vložek a kamen s výměníkem) měla do konce roku 2016 projít kontrolou technického stavu a provozu. Ta je totiž povinností vyplývající ze zákona.

Od 1. ledna 2017 si proto může příslušný městský úřad (nebo obec s rozšířenou působností) vyžádat potvrzení o revizi výše popsaného kotle. V případě nedodržení povinnosti čeká provozovatele postih až do výše 20 tisíc korun.

Revizi (dle terminologie zákona o ochraně ovzduší „kontrolu“) může podle zákona o ochraně ovzduší provádět pouze tzv. odborně způsobilá osoba. Jedná se o technika, který byl proškolen přímo výrobcem spalovacího stacionárního zdroje a má od něj udělené oprávnění k jeho instalaci, uvedení do provozu a údržbě.

Publikace **Vztah české veřejnosti k přírodě a životnímu prostředí je ke stažení na stránkách Munispace:**
<https://munispace.muni.cz/index.php/munispace/catalog/book/1001>

Letos v červenci policie obvinila tři lidi z nelegálního obchodu a zabíjení tygrů. Zprávy o chovu tygrů na porážku nikdo nemusel ani číst, fotografie rozkládajících se tygrů v hrncích a vanách mluvily za vše. Fakt, že se dnes v ČR chovají tygři na porážku, aby se z nich pak vařil bujón na export i pro zdejší odbyt, šokoval všechny.

PAVLA ŘÍHOVÁ VIDĚLI JSME ŽIVÉHO TYGRA, KTERÝ MĚL BÝT PODLE ZÁZNAMŮ UŽ ROK MRTVÝ

„Upozorňovali jsme Evropskou komisi i sekretariát CITES. Ale nikdo tomu nechtěl věřit, všichni měli totiž černý obchod s tygry a velkými kočkami vůbec spojený hlavně s Asii. Nikdo nepředpokládal, že by se takové věci děly u nás v Evropě, v České republice,“ vzpomíná na začátky tygřího případu Pavla Říhová, vedoucí oddělení mezinárodní ochrany biodiverzity a CITES v České inspekcce životního prostředí.

Jak vznikl tygří případ?

Zhruba v roce 2013 jsme začali na Ruzyni zabavovat tygří drápy, zuby nebo kosti, které byly posílány z ČR do Vietnamu. Nikdy nešlo o celou kůži. Ve stejném roce pak zadrželi svitavští celníci Vietnamce, u něhož v autě našli kompletní kostru tygra. Bylo to divné, tak jsme se na tygry zaměřili. Do té doby jsme tygří produkty v ČR nezachytávali a co se týče vietnamské komunity, měli jsme ji spojenou zejména s obchodováním se slonovinou a nosorožčími rohy.

Celníci si ověřili, co je to za kostru?

Naštěstí nám zavolali na pohotovostní telefon a poslali fotku. Naši inspektoři hned

poznali, že jde o velkou kočkovitou šelmu, lva nebo tygra, hlavně lebka byla typická. Kostru proto celníci na místě zadrželi a předali k nám na inspekci, a my jsme rozhodli o jejím zabavení, což je pouze v naší pravomoci.

Co se dělo pak?

V roce 2015 jsme se pustili do zjišťování, kolik tygrů u nás vlastně žije. Soustředili jsme se na jejich skutečné počty a na to, kdo je chová. Vyšli jsme z registru CITES, vedeného Ministerstvem životního prostředí, který poskytuje informace o všech

exemplářích tygrů chovaných u nás. V registru se evidují veškeré vydané registrační listy i výjimky ze zákazu komerce, takže z něj lze zjistit, kolik exemplářů zvířat a jakých v ČR aktuálně je.

Co jste zjistili?

Za předpokladu, že chovatelé tygrů přihlašují své exempláře k registraci a záznam o tom se objeví v registru CITES, je v tuto chvíli v ČR chováno 177 tygrů. Problém je, že spousta chovatelů zvířata neodhlašuje, nepřeregistruje a záznamy pak nejsou přesné. Navíc jsme zjistili, že mnoho tygrů v rámci všelijakého obchodování cestuje po Evropě. Doslova tam a zase zpátky. Z toho šla hlava kolem. Belgie, Německo a tak dál... Viděli jsme například živého tygra, který měl být podle záznamů už rok mrtvý.

Proč tygři cestovali?

To nevím, zdaleka nevíme ještě všechno. Ale nejzávažnějším zjištěním byla podezřelá mortalita tygrů v ČR. Nám totiž tygři velice rychle umírají. Tygr se v přírodě či v dobrém chovu dožije i 20 let, ale ve většině privátních chovů v ČR umírali tygři do pěti let. Mladá zvířata, která by neměla umírat. A je tu ještě jeden problém. Když vám tygr uhynie, tak jeho úhyn nahlásíte na příslušný krajský úřad. Tygr tak sice úředně přestane existovat, ale nikdo neřeší, jak jste naložili s mrtvým tělem. A to můžete nelegálně prodat, třeba právě pro účely výroby vývarů z kostí.

Kolika zvířat se to týká?

Z dostupných dat víme, že přes chovy v ČR prošlo za posledních pět let cca 400 tygrů, ale při kontrolách inspektoři ČIŽP našli pouze 177 živých zvířat. Rozdíl mezi těmito

dvěma čísly jsou tedy tygři uhynulí, anebo prodaní.

TYGR NA VÝVAR

Média uvedla, že na začátku práce na tygřím případu jste spustili akci „Tygří oko“. O co šlo?

To byla kontrolní operace na Letišti Václava Havla v Praze, na níž se společně podíleli celníci a inspektoři ČIŽP. Vytvořili jsme speciální kontrolní týmy, vytypovali vhodné lety a během dvou měsíců jsme intenzivně kontrolovali cestující letící do Vietnamu a jejich zavazadla. Ke kontrolám byl využíván rentgen, detekční pes, část zavazadel byla kontrolována i fyzicky. Předpokládali jsme, že zachytíme pašovanou slonovinu nebo rohy nosorožců, s nimiž vietnamská komunita u nás obchoduje. Namísto toho jsme nacházeli stále více podivných

nádob a hmot, kostiček bujónů v neoriginálních obalech. Rozhodli jsme se tyto podezřelé produkty dát na genetickou analýzu a ta potvrdila, že mnoho z těchto věcí je vyrobeno z různých zvířat – nalezena byla DNA tygrů, lvů, levhartů atd. V části produktů byla i marihuana. Všimli jsme si podobnosti s případem tzv. Tygřího chrámu v Thajsku, kde proběhla velká razie a státní orgány zabavily cca 140 tygrů. Při razii byly

nalezeny podobné láhve a hmoty, které jsme zadrželi i v ČR.

Co vám na to říkali kontrolovaní, když jste u nich tyto věci našli?

Většina Vietnamců při jakýchkoli problémech tvrdí, že nerozumí česky. Podle našich zkušeností je to velice uzavřená skupina, která navíc v momentě, kdy se ocitne v úzkých, přestane komunikovat. Také není výjimkou mít několik dokladů, různé identity či přezdívky. A to nemluvím o tržnici SAPA. Šetření takových případů je tedy těžké. Pokud byli ochotní komunikovat, říkali, že podezřelé produkty jsou léky například babičce na nohy, nebo že nevědí, co v tom je, že jim to dala známá apod. Jeden dokonce přímo uvedl, že jde o bujón vyrobený z tygra, ale po poradě s advokátem to rychle odvolal, že se spletl. V rámci výsledků jsme získali i podrobný popis a recept na vaření tygra. Vaří se 7 dní a 7 nocí za stálého míchání. Videá, jak se to provádí, je možné najít i na internetu.

•• Sestava na tygří vývary
• Tygří bujón

Kde brali tygry?

Z legálních chovů. V České republice jsou chovatelé, kteří mají i několik desítek kočkovitých šelem. Často hlásí úhyn a lze předpokládat, že někteří „uhynulí“ tygři šli zřejmě do hrnce. ▶

„Z dostupných dat víme, že přes chovy v ČR prošlo za posledních pět let cca 400 tygrů, ale při kontrolách inspektorů ČIŽP našli pouze 177 živých zvířat. Rozdíl mezi těmito dvěma čísly jsou tedy tygři uhynulí, anebo prodaní,“ říká Pavla Říhová z ČIŽP.

Myslíte „fotečky s tygříkem“?

Ano, to je přesně ono. Problém je, že málokdo se stará o to, co se stane s kotětem, až dospěje. Když bych chtěla být cynická, tak bych řekla, až dospěje do jatečního věku. Vznik těchto zookoutků časově zapadá do doby, kdy se obchod s výrobky z tygrů u nás rozjel. Kvůli mazlení dochází i k záměrné nadprodukcí mláďat. Samicím tygrů či lvů se odebírají mláďata pár týdnů po narození, odchovávají se úmyslně takzvaně na flašku (nejde o osiřelá mláďata či mláďata zavržená matkou, jak se lidem často tvrdí) a samice se nechá rychle znovu zabřeznout, aby měla další. Některé samice takto rodily i 4x během 2 let a pak samozřejmě umíraly vyčerpáním organismu. Celé je to o tom, mít co nejvíc mláďat, která by mohla vydělávat.

Kdo vlastnil tyhle zookoutky?

Tato zařízení vlastní a spravují Češi. Zajímavé je, že část z těchto chovatelů jsou lidé od cirkusů. Jako by se přeorientovali na jiný druh byznysu. Přestože nyní všichni chovatelé velkých koček svorně tvrdí, že netušili, co se tu děje, myslím si, že minimálně někteří z nich o tom dobře věděli. Když jim kočka dorostla a nemohla už posloužit k fotečce, tak ji prodali, ale museli vědět, jak to s kočkou dopadne.

Jak vypadaly tyto chovy?

Nebyl to žádný zázrak. Malé klece s betonovou podlahou, více zvířat pohromadě. Tygr je přitom soliterní zvíře, které většinu života žije samotářsky. Velmi důležitý je i jiný fenomén. V posledních letech jsou u nás běžné různé zookoutky či zooparky na mazlení se zvířaty, hlavně s mláďaty velkých šelem – lvíčaty či tygřaty. Vybírá se za to vysoké vstupné a jde tak o velmi výdělečný podnik. Tito lidé chodí i do škol a nechávají děti mazlit se s mláďaty. Schválně si to zadejte na internetu, vyjede vám spousta nabídek spolu s možností poříditi si fotografie nebo účast na marketingové akci.

Nedalo se zasáhnout dříve, vždyť chov povoluje veterinář?

Víte, já tuto práci dělám již 25 let. A ti, kteří nelegálně obchodují se zvířaty, jsou velice vynalézaví v tom, jak obcházet zákon, stejně jako se krytí různými mimikry. Navíc u takzvaných milovníků zvířat by málokdo čekal, že vaří tygry v hrnci. Jsou věci, které se dají odhalit pouze dlouhodobým vyšetřováním a při spolupráci více složek státní správy. Není jednoduché na to přijít.

Dobře, ale přece chov tygrů prochází určitým procesem, jehož součástí jsou i podmínky chovu?

Samotné podmínky chovu zvířat jsou komplikovanější. My jako ČIŽP, je neřešíme, podmínky chovu nejsou v naší kompetenci, je to věcí veterinární správy a Ministerstva zemědělství. V současné době jsou podmínky chovu zvířat zadány pouze jako doporučení, tudíž nejsou vymahatelné. A je tu i další problém. Pokud je zjištěno, že jsou nějaká zvířata týrána, pak je může chovatel odebrat pouze obec, ale obec se o ně také musí postarat. Což třeba v případě tygrů může být pro takovou obec celkem oříšek. V ČR máme záchranná centra pro zabavené exempláře CITES, ale není v nich prostor na tygry. Chybí zde centrální záchranné centrum provozované státem, které by mělo dostatečnou kapacitu. Nyní se to řeší smlouvami s jednotlivými zoo, ale to není ideální.

Vrátím se ještě k těm takzvaným zookoutkům. Jaký je rozdíl mezi focením se s tygrem a focením se třeba se sokolem někde na hradě?

Pokud jde o mazlení s tygrem, tak lidé by měli přemýšlet o tom, co bude s tím zvířetem, až se s ním už mazlit nepůjde. Co se týče podržení sokola na sokol-

nické rukavici, jde o trochu jinou situaci. Problémy se sokolníky byly velké hlavně v 90. letech, mnoho let jsme šetřili případy dravců s nelegálním původem, vykrádala se hnízda u nás i na Slovensku a mláďata z přírody se pak vydávala za odchovaná v zajetí. Hodně se to změnilo, když sokolníci zvládli umělou inseminaci a odchovy v zajetí jsou skutečně jednodušší. Neříkám, že už nikdy žádné hnízdo nevyberou, ale situace je podstatně lepší, než bývala. Sokolnický vedení dravci létají, ta zvířata mají pohyb, sokolník je nechává i lovit. Navíc jsou zvyklí si někomu sednout na ruku a nikdo se s nimi ani na tom hradě nemazlí. To je úplně něco jiného.

JAKO LOVECKÁ TROFEJ

Jakou roli v celém tygřím případě hraje vietnamská komunita u nás?

Zásadní a není to poprvé. V letech 2010 až 2015 byla hybatelem černého obchodu se slonovinou a rohy nosorožců, které šly přes ČR do Vietnamu. Fungovalo

PAVLA ŘÍHOVÁ

je zooložka, která pracuje 25 let jako inspektorka ČIŽP. Zabývá se bojem proti nelegálnímu obchodu s ohroženými druhy zvířat a rostlin na národní i mezinárodní úrovni. Od roku 2004 vede oddělení mezinárodní ochrany biodiverzity a CITES. Je soudním znalcem v oboru ochrany přírody a členkou mezinárodních expertních týmů zaměřených na boj proti zločinům ohrožujícím divokou přírodu, jako je například Interpol Wildlife Crime Working Group. V roce 2011 získal tým ČIŽP pod jejím vedením prestižní cenu „Certificate of Commendation“ sekretariátu CITES za odhalení případu nelegálního obchodu s papoušky a zabavení extrémně vzácných arů Learových. O své práci a problematice zločinů ohrožujících divokou přírodu často přednáší. K jejím koníčkům patří cestování, zvláště za divokými zvířaty.

Jak určující je v tomto případě poptávka po takových produktech?

Jednoznačně. Kdyby nebyla poptávka a odběratelé, nebyl by ani tento typ obchodů. Nejde přitom jen o černý trh v samotném Vietnamu. Dnes nakupují i Číňané. Mnohdy to dokonce funguje tak, že si v Číně objednáte zboží z Vietnamu a oni vám ho doručí až domů, abyste nepodstupovali riziko, že vás s tím chytanou na hranicích. Čili jde o obrovský celoasijský trh. Ale fakt je, že i Češi se chtějí přizívit. Já si myslím, že u toho tygřího případu nevěřili, že je odhalíme.

Chápete ten zájem ze strany asijských zemí o zvířecí výrobky?

Je to mýtus a hluboce zakořeněná víra, ale je velmi těžké Asiaty přesvědčit. I když je fakticky jedno, jestli rozvaříte kost krávy nebo tygra, protože všechny kosti jsou z vápníku.

- 1 Inspektor určuje mrtvá zvířata
- 2 Mrtvý mladý tygr
- 3 Slévání vývaru
- 4 Zbytky mrtvých zvířat

V Asii věří, že když máte dráp tygra na krku, přinese vám to štěstí, nebo když sníte penis tygra, jeho síla přejde do vás a podobně. Zajímavé je, že 90 % všech těchto zvířecích výrobků, které jsou ve Vietnamu ke koupi, jsou stejně padělky. Poptávka musí být obrovská a samozřejmě při obchodech se děje mnoho podvodů. Například jeden z prověřovaných nám vyprávěl, že pokud ve Vietnamu chce někdo vývar z tygra, musí být u jeho vaření od samého začátku, protože jinak vás vředy podvedou. Je to těžké. Šance změnit tento přístup je možná jenom pomocí dlouhodobé osvěty a vzdělávání, mladá generace už to možná bude vnímat jinak.

Dočkali jste se za své odhalení nelegálního obchodu s tygry nějakého ocenění?

V zahraničí je případ vnímán jako velký úspěch a přišlo nám mnoho gratulací od kolegů. Pogrataloval nám i sekretariát CITES.

- 5 Inspektoři ohledávají mrtvá těla
- 6 Odběr vzorků na genetiku
- 7 Rozebírání zbytků ve vývaru
- 8 Tygří kůže hlava

NA TYGŘÍM PŘÍPADU SPOLUPRACOVALI CELNÍCI, INSPEKTOŘI ČIŽP I POLICIE

Cena kostí z tygra se na černém trhu pohybuje okolo dvou tisíc amerických dolarů za kilogram, kůže tygra zhruba kolem 20 tisíc dolarů, tygří víno stojí asi 100 dolarů za litr.

Více než rok inspektoři České inspekce životního prostředí spolu s celníky shromažďovali důkazní materiál proti skupině osob, která organizovala nelegální obchod s produkty z živočichů podléhajících CITES – mezinárodní úmluvě na ochranu volně žijících živočichů, včetně ohrožených druhů. Cílem bylo prokázat osobám, žijícím v České republice, obchod s mrtvými nebo živými tygry, kteří byli po usmrcení zpracovávaní na produkty tradiční čínské medicíny. Ty jsou velmi žádané, a proto velmi dobře zpeněžitelné, a to nejen na území České republiky, ale i na území dalších států Evropské unie a Asie.

Na závěrečném zásahu 16. července se podílelo 175 příslušníků celní správy, 6 inspektorů ČIŽP a také pracovníci veterinární správy. Na území Prahy, středních a severních Čech provedli sedm domovních prohlídek, tři prohlídky nebytových prostor, včetně dvou stánků v areálu pražské tržnice SAPA. Objevili tělo usmrceného tygra, 4 kusy kůže, tygří drápy a další tygří produkty. Mimoto i řadu varných nádob

a forem používaných pro výrobu produktů tradiční čínské medicíny z částí tygřích těl, a také finanční hotovost v celkové výši 1 838 100 korun. Tři zadržené osoby byly poté předány Policii ČR. Celá akce by se nepodařila bez úzké spolupráce celníků a inspektorů ČIŽP s kriminalisty z českolipského policejního územního odboru.

Na území České republiky celníci společně s inspektory ČIŽP již několikrát v minulosti prováděli různé kontroly zaměřené na nelegální vývoz a dovoz exemplářů CITES, které jsou na černém trhu vysoce ceněny. Cílem kontrol bylo především mezinárodní Letiště Václava Havla v Praze-Ruzyni, místo pro mezinárodní obchodování s druhy CITES, přes které se chráněné exempláře posílaly do Asie, tedy do destinací s nejvyšší poptávkou.

Ti, kteří nelegálně obchodují se zvířaty, jsou velice vynalézaví v tom, jak obcházet zákon, stejně jako se kryt různými mimikry. Navíc u takzvaných milovníků zvířat by málokdo čekal, že vaří tygry v hrnci. Takže to je docela úspěch, že se praktiky černého trhu díky ČIŽP podařilo odhalit.

MINISTR BRABEC SVOLAL ZÁSTUPCE STÁTU I SPECIALISTY K BOJI SE SUCHEM

Koncem srpna svolal ministr Brabec k jednání skupinu odborníků, vizionářů, vědců a vedoucích státních i nestátních institucí, aby diskutovali o krocích státu v boji se suchem. Hlavním cílem jednání tzv. Národní koalice pro boj se suchem bylo najít účinné možnosti, jak extrémnímu suchu čelit. Diskuse se týkala šesti hlavních oblastí: vědy a výzkumu, zásobování obyvatelstva pitnou vodou, zemědělství a krajiny, průmyslu, nakládání s vodou ve městech, obcích a při výstavbě a s tím vším související legislativy.

„Řešili jsme především priority státu v boji se suchem. Prošli jsme podrobně úkoly, které probíhají v jednotlivých oblastech, a zaměřili jsme se na jejich případné překryvy, nebo naopak bílá místa, která musíme vyřešit. Potřebujeme technická opatření v podobě vodárenských nádrží na zajištění pitné vody pro obyvatelstvo a rozvoj vodohospodářské infrastruktury, ale i přírodě blízká opatření v podobě nových vodních prvků v krajině. Také musíme chránit půdu proti erozi a lépe využívat vodu v průmyslu, ve městech a obcích i v zemědělství.

Zapojit se proto musí každý,” popsal ministr Brabec účel schůzky.

Ministerstvo životního prostředí kromě přípravy protierozní vyhlášky, poskytování dotací na přírodě blízká opatření pro zadržení vody v krajině nebo budování nových zdrojů pitné vody v obcích pracuje na několika projektech, které jsou pro budoucí adaptaci na suchu klíčové. Mezi ně patří například vznik předpovědního systému HAMR, který by od roku 2020 měl pomáhat předpovídat stav a vývoj suchých období až na 2 měsíce dopředu. HAMR vyvíjí

Výzkumný ústav vodohospodářský (VÚV) ve spolupráci s ČHMÚ, ČZÚ a CzechGlobe. „Základní aplikaci spustíme už letos, plně funkční bude pak v roce 2020, kdy by s výstupy měly pracovat komise sucha, se kterými počítá novela vodního zákona, vodoprávní úřady, kraje, ale i zemědělci, zahrádkáři, provozovatelé vodních elektráren nebo vodáci,” uvádí ministr Brabec.

Současně s rozvojem nové aplikace HAMR se pod vedením VÚV rozběhlo už i několik projektů umělé infiltrace povrchové vody do podzemních vod, což v budoucnu pomůže zachytit vodu v suchem postižených oblastech.

„Budeme testovat, zda lze zachycenou vodu z břehů řek nebo ze srážek infiltrovat do podzemí a použít na výrobu pitné vody. Jsou to revoluční projekty, i když už odzkoušené např. v Izraeli; pomáháme tím tak trochu přírodě. A pokud budou projekty úspěšné, lze je aplikovat v obcích po celé ČR. První výsledky budeme znát do roka a jejich zavedení a rozšíření pak můžeme podpořit i dotačně z národních zdrojů,” vysvětluje Brabec.

„Jde o příklad konkrétních výzkumných projektů aplikovatelných do praxe, které mohou v budoucnu pomoci stovkám obcí. Proto jsme se dnes dohodli, že založíme klastr výzkumných institucí, u kterého bude stát objednávat prioritní úkoly spojené se suchem. Máme na to vyčleněno prvních 200 milionů korun. Rozhodně ale chceme výzkum koordinovat, aby se nedělaly projekty do šuplíku, nebo se nepřekrývaly,” říká ministr Brabec.

„Dnes jsme také hovořili o pokračování projektu rebalance podzemních

vod, který už částečně ukázal stav podzemních vod v nejhlubších geologických vrstvách. Potřebujeme se ale zaměřit také na množství vody a její obnovu ve vyšších vrstvách, odkud nejčastěji probíhá zásobování pitnou vodou, a my musíme mít přehled, kolik vody tam máme. A s tím souvisí i důležitější monitoring odběrů podzemních vod z vrtů,” dodává Brabec.

V oblasti průmyslové výroby se diskutovalo o šetrnějším hospodaření s vodou. Konkrétně o její recyklaci, jímání a čištění šedé vody, akumulaci a zpětném využití.

V oblasti zemědělství je nepochybně rychle potřeba upravit systém zemědělských dotací a zvýšit ochranu půdy proti erozi.

„Protierozní vyhláška navazuje na novelu zákona o ochraně zemědělského půdního fondu, kterou jsme prosadili před 3 lety ve Sněmovně. Jejím smyslem je zajistit, aby zemědělci hospodářili na půdě šetrně, a také nastavit vymahatelnost konkrétních opatření ke snížení erozního ohrožení,” uvádí ministr životního prostředí Richard Brabec.

Diskutovalo se také o případných změnách stavební legislativy a podpoře zaskokování a zadržování vody ve městech a obcích. I budovy je potřeba adaptovat na suchu a na změnu klimatu, a to právě hlavně ve městech, kde se nejčastěji kvůli husté zástavbě projevuje efekt tepelných ostrovů. „Z našeho programu Nová zelená úsporám dnes

poskytujeme dotace na zelené střechy, máme program Dešťovka na pořízování nádrží na dešťovou i šedou vodu, a to nejen pro fyzické osoby, ale i pro nemocnice, školy nebo úřady. U novostaveb by měla být architektura a výstavba adaptovaná na suchu a horko v dnešní době povinností,” uvádí Brabec.

Skupina odborníků sdružených do Národní koalice pro boj se suchem by se měla podle ministra Brabce scházet nejméně jednou za dva měsíce. „Rád bych, aby tato skupina byla nejenom studnicí nápadů a inovací, ale také konzultačním a dohledovým orgánem vlády, resp. státu, k problematice sucha. Dnes jsme si v každé oblasti stanovili priority, příště si řekneme, kam jsme pokročili,” uzavírá ministr Brabec.

PRAŽSKÁ NÁPLAVKA POMÁHÁ PŘI OMEZOVÁNÍ ODPADU Z PLASTU

Kampaň MŽP #dostbyloplastu vede gastrořetězce, kavárny, úřady, firmy a všechny s odpovědným přístupem k životnímu prostředí k dobrovolnému snižování vzniku zbytečného plastového odpadu. Nyní se obracíme také na všechny pořadatele společenských či kulturních pouličních akcí se stejnou výzvou k omezení jednorázového plastu. Praktickou ukázkou toho, jak lze ke snižování takového odpadu přistoupit, byla první k životnímu prostředí šetrná pražská náplavka, která se uskutečnila v sobotu 22. září 2018.

Díky partnerství Ministerstva životního prostředí, Magistrátu hl. m. Prahy, společnosti TCP Praha a spolku Archetyp, z.s., provozujícího Farmářské tržiště Náplavka, budou

návštěvníkům odteď vždy k dispozici vratné kelímky na studené nápoje. Propagovaly a prodávaly se ale i další varianty znovupoužitelných obalů – například sáčky na ovoce a zeleninu nebo obaly na svačiny.

Za zálohu 50 korun si mohli Pražané vychutnat pivo, burčák nebo limonádu ve vratném kelímku s líbivou náplavkovou grafikou, který si mnozí nechali a budou ho dál používat jako

vlastní odnosný kelímek, nebo ho vrátí v den trhu u jakéhokoliv stánku se studenými nápoji a dostanou peníze nazpět. Ministerstvo životního prostředí připravilo speciální překvapení v podobě limitované edice opakovaně použitelných kelímků na teplé nápoje #dostbyloplastu. Tyto kelímky, které se staly velice žádané, byly k dispozici na ministerských stáncích #dostbyloplastu u hostesek a promotérů a návštěvníci ekonáplavky je dostali zdarma po vyplnění dotazníku zaměřeného na odpady.

SVĚTLO NÁM MÁ POMÁHAT A NE ŠKODIT

Snažíme se držet krok s dobou, ale málokomu dochází, že si nočním surfováním po internetu na počítači nebo telefonu ničíme zdraví. Opakované narušování temné fáze noci světlem zvyšuje riziko vzniku tzv. civilizačních chorob, jako jsou spánkové poruchy a poruchy paměti, kardiovaskulární nemoci, inzulínová rezistence, obezita, psychiatrická onemocnění včetně depresí a zejména různé formy karcinomů. A noční světlo neprospívá ani okolním ekosystémům.

Také obce a města často používají nevhodné, příliš silné, ale přitom málo účinné osvětlení. MŽP proto spolu s MPO připravilo dotační programy cílené na výměny starých lamp za nové.

„Podle odhadů prosvítí obce a města zbytečně až dvě miliardy korun ročně. Nové moderní lampy dokážou nejen svítit dolů, mít teplejší barvu světla, ale také tlumit intenzitu osvětlení, když v prostoru není pohyb, nebo nastavit řízení světla online a tím šetřit energii. Jsem rád, že MŽP a MPO našly společnou řeč a že nabízáme řešení pro 21. století – veřejné osvětlení energeticky nenáročné a zároveň šetrné ke zdraví lidí i vůči přírodě,“ vysvětluje ministr životního prostředí Richard Brabec.

Z Národního programu Životní prostředí mohou obce v CHKO a v národních parcích získat peníze na výměnu veřejného osvětlení od Ministerstva životního prostředí. Ostatní obce a velká města na území ČR bude podporovat MPO v rámci programu EFEKT.

Výzvy MPO a MŽP se nyní společně zaměřují nejen na snížení spotřeby energie, což obě ministerstva již dlouhodobě podporují, ale nově také na snížení světelného znečištění.

Příjem žádostí pro obě výzvy probíhá od 1. září do 31. října 2018. Žádosti jsou administrovány každým rezortem samostatně.

OMEZUJEME JEDNORÁZOVÉ VÝROBKÝ Z PLASTU

Česká vláda projednala a schválila návrh Evropské komise na zákaz některých jednorázových plastových výrobků a na zásadní omezení produkce jednorázových plastů v Evropě. Pozice naší vlády je jednoznačná: DOSTBYLOPLASTU!

Evropská komise návrh nové evropské legislativy na omezení jednorázových plastů představila 28. května letošního roku. Návrh legislativy odůvodnila také alarmujícími výsledky analýzy odpadů z evropských moří a pláží. Plasty tvoří až 85 % celkového počtu odpadků v mořích, z toho polovina je tzv. jednorázových a 27 % odpadků na evropských plážích tvoří lovná zařízení obsahující plasty. Nově navrhovaná regulace zahrnuje celkem 32 typů výrobků, kam patří například plastové přístroje, kelímky, vatové tyčinky, brčka, vlhčené ubrousky nebo rybolovná zařízení.

Rámcovou pozici ČR, kterou připravilo Ministerstvo životního prostředí a jež je klíčová pro nadcházející vyjednávání o výsledné podobě nové evropské legislativy, schválila vláda 25. června 2018.

V souladu s navrhovanou evropskou legislativou podporujeme budoucí zákaz 6 jednorázových plastových výrobků, které nejvíce znečišťují evropská moře a oceány, jde konkrétně o brčka, míchátko, tyčky od balónků, přístroje, talíře a plastové vatové tyčinky. Ovšem, jak uvádí i Evrop-

ská komise, za předpokladu, že na trhu budou existovat dostupné a cenově přijatelné alternativy. Současně podporujeme omezení používání jednorázových plastových nádob na potraviny a plastových kelímků. Každý členský stát stanoví sám, jak tohoto omezení docílí. Ambicí Evropské komise je přijmout novou legislativu do května 2019.

„Není pochyb, že se o nové legislativě povedou ještě dlouhá a možná i těžká vyjednávání, a to nejen na půdě Evropské komise. Důležité je, že ČR má pozici k omezení jednorázových plastů zcela jasnou. Ministerstvo životního prostředí už před několika měsíci rozběhlo kampaň #dostbyloplastu, která cílí hlavně na snižování jednorázových plastů v provozovnách rychlého občerstvení formou dobrovolných dohod s provozovateli. Díky tomu vidíme, že to jde. Bez plastových brček nebo míchátek se určitě dokážeme obejít a nikoho to nějakým způsobem neomezí, ani to nemá zásadní dopady do koncových cen nabízených výrobků. Naopak životnímu prostředí to pomůže zcela zásadně,“ komentuje pozici vlády ministr životního prostředí Richard Brabec.

SPOLUPRÁCE V OBLASTI VOZIDEL NA ZEMNÍ PLYN JE PRO VŠECHNY VÝHODOU

V květnu 2018 podepsali zástupci 5 ministerstev a 4 plynárenských společností Memorandum o dlouhodobé spolupráci v oblasti vozidel na zemní plyn pro období do konce roku 2025. *„Podpora rozvoje CNG je z pohledu životního prostředí jednoznačná. Vozidla na CNG oproti konvenčním pohonům v reálném provozu produkuje méně znečišťujících látek, jako jsou prach a oxidy dusíku, i méně emisí skleníkových plynů. CNG pohon pak neprodukuje žádné karcinogenní aromatické uhlovodíky. Podpora CNG pohonů je tak další příspěvek státu ke snížení znečištění ovzduší, na kterém se emise z dopravy podílejí přibližně 20 %, a také k ochraně klimatu,“* říká místopředseda vlády a ministr životního prostředí Richard Brabec.

Memorandum má za cíl stanovit podmínky pro další rozvoj užití zemního plynu v dopravě, podporu nákupu vozidel městské hromadné dopravy a veřejné linkové dopravy, více plnicích stanic, zejména pro vozy nákladní dopravy.

„Ruku v ruce s tím jde i naše vize většího využití biometanu v dopravě, který je s technologií CNG plně kompatibilní. Má minimální emise CO₂ a je obnovitelným zdrojem, protože se získává ze zbytkové biomasy v zemědělství či z odpadních čistírenských kalů. Přispějeme tak ke zlepšení ovzduší, snížení emisí CO₂, ale také podpoříme recyklaci a využití bioodpadů, což koresponduje s našimi plány v oblasti oběhového hospodářství,“ dodává místopředseda vlády a ministr životního prostředí Richard Brabec.

Po tuzemských silnicích nyní jezdí zhruba 17 500 vozidel na CNG a jejich počet stále roste. Podle Národního akčního plánu čisté mobility by v roce 2020 měla vozový park institucí veřejné správy tvořit minimálně čtvrtina aut s alternativním pohonem, což může být až 5 000 nových CNG vozů.

MINISTR BRABEC ZAKÁZAL VÝVOZ TYGRŮ Z ČR

Zákaz vývozu tygrů od 26. 7. 2018 reaguje nejen na aktuální vývoj v ČR, ale i na rezoluci konference států zapojených do mezinárodní úmluvy CITES, která volá po přísnějších opatřeních na ochranu tygrů a velkých kočkovitých šelem. V České republice je bezpochyby potřeba zpřísnit pravidla pro chov těchto zvířat.

„Ve chvíli, kdy jsou z České republiky tygři vyvezeni, nemáme již nad nimi další možnost kontroly. S ohledem na zaznamenané bezprecedentní případy zabíjení tygrů a nelegálního obchodu s nimi, proto nechceme v jakémkoliv případě usnadňovat jejich vývoz právě do země, kde je poptávka po tygřích preparátech. Zákaz vývozu tygrů pro komerční účely do země mimo EU je okamžitě platný,“ oznámil dnes ministr Brabec.

Obdobně přísné a rychlé opatření v podobě deklarace státu k zakazu komerčního využívání kvůli nelegálnímu obchodu bylo před třemi lety přijato ze strany Ministerstva životního prostředí i k vývozu slonoviny.

Vyvázet tygry mimo Českou republiku je možné jen za určitých podmínek na základě evropských předpisů. V Česku podmínky vývozu upravuje také zákon o obchodování s ohroženými druhy. Mimo zoologické zahrady bylo možné tygry odchované v zajetí vyvážet i do soukromých chovů pro komerční účely. Díky deklaraci státu platí, že vývoz tygrů do země mimo EU je nyní zakázán a jako výjimka zůstane pouze vývoz do zoologických zahrad.

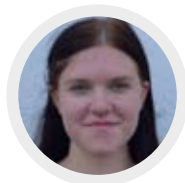

Úplný zákaz chovu tygrů v soukromých chovech, který de facto znamená zákaz komerčního nakládání a obchodování s tygry, platí v řadě zemí EU, a to např. v Bulharsku, Francii, Itálii, Nizozemí, Portugalsku a Rakousku.

BYLI JSTE NĚKDY V MINIZOO ČI ZOOKOUTKU?

JAKÝ MÁTE NÁZOR NA MOŽNOST MAZLENÍ SE S MLÁĎATY EXOTICKÝCH ZVÍŘAT?

**Pavla Vonderková, studentka SŠ,
Praha**

Vím, co je minizoo, a dokonce jsem jednu navštívila v Radonicích u Prahy. Ta minizoo se mi líbila. Je v přírodě, dále od sídliště. Viděla jsem kuny, lišky, divoká prasata, nějaké ptactvo. Nejvíce se mi líbí, že si tam můžu koupit krmení a být v přímém kontaktu se zvířaty, pohlédit si je, pozorovat. Malá zvířátka, jako třeba králíčky, jsme si mohli vzít do ruky a pomazlit se s nimi. V mazlení se s mláďaty nevidím problém, ani s tygříky. Jsou to mláďata a myslím, že jim to nevadí, když jim nikdo neublíží, netáhá třeba za ocas. Malé zoochovy mi nevadí. Nejsm ani pro zákaz mazlení a focení se se zvířecími mláďaty, protože ten člověk si tím chce přivydělat na krmení, když jde často o exotická zvířata i šelmy. Nevidím v tom problém, protože stejně budou celý život v zajetí a v kontaktu s lidmi. Jediné, co mi vadí, jsou zvířata zavřená v klecích bez výběhu, to bych spíš zakázala.

**Petr Poskočil,
servisní
autotechnik, Praha**

Minikoutek ani nevím, co je. Minizoo bude asi malá zoo založená nějakým nadšencem do zvířat. Už jsem dokonce slyšel i o rodinné zoo, ale to je zoo, kde mohou malé děti do výběhu k domácím zvířatům a pohlédit je nebo nakrmit. Pro děti je to skvělá věc, pokud jsou v kontaktu se zvířaty. Vědí pak, jak vypadá koza, prase domácí, že slepice snáší vajíčka. Takové zoo jsou přínosem. Ale k nabídkám typu mazlení se s tygrem za peníze nemám žádnou důvěru a nepodporuji takové akce. Mazlit se můžete s králíkem, morčetem, ale určitě ne s tygrem, i když malým. Jde pouze o výdělek majitele zvířete. Na zvíře samotné to nemá dobrý vliv, dokonce myslím, že naopak z toho může být vystresované. Jednoznačně bych byl pro zákaz takové činnosti.

Lukáš Tenkl, sanitář, Tábor

Navštívil jsem jednou něco jako minizoo, ale vypadalo to spíše jako farma. Měl jsem tam pocit, že se tam pohybují zvířata více v přírodě a působilo to tam na mě přirozeněji než v klasické zoo. Myslím, že není dobré využívat mláďata divokých zvířat k mazlení, protože není možné potlačit jejich přirozené instinkty. Zvyknou si třeba na svého ošetřovatele, ale na velké množství lidí určitě ne, z toho bych měl obavy. Zvíře je pod stresem a může zareagovat různými způsoby, aniž by to byla jeho vina, ale je k takovému chování vybudeno. Byl bych pro zákaz využívání takových mláďat ke komerčním účelům a jsem pro dozor nad majiteli takových zvířat, aby nedošlo ke zneužívání jejich chovu.

**Jana Kudrnová,
důchodkyně, Praha**

Minizoo ani zookoutek jsem ještě nikdy nenavštívila, pouze klasickou velkou zoo. Mazlení se s mláďaty je určitě příjemné, ale z pohledu toho zvířete asi ne. Je to pro něj nepřírozený, ztratí svoji identitu, i když se narodilo v zajetí. A co bude, až vyroste, už se s ním nikdo mazlit nebude? Ono neví, kam patří a může být možná i agresivní. Osmaný Laffita měl doma tygra, už mu prý umřel, ale měl ho dlouho. Ale on na to měl obrovský areál. Byla bych pro zákaz zneužívání mláďat divokých zvířat k mazlení, není to pro ně přirozené a v dospělosti ten kontakt ztrácí, a co pak.

Vladislav Klicman, zedník, Praha

Do zoo nechodím. Zvířata mě nezajímají. Vzpomínám si ale na to, jak jsem jednou turistickou cestou na Karlštejn vlezl do domku, v němž žila zvířata. Teď nevím, jestli se platilo vstupný, nebo to bylo nějak dotovaný. Tak jako tak to bylo dost divný. V jednom patře obrovský had, v druhém patře ovce s kozou. Pak tam byli nějakí králíci a na pár metrech u stropu tam v kleci vztekle pobíhala puma. Akci jsem moc nechápal. Proč někdo cpe do normálního domku na bydlení v turistické lokalitě zvířata? Chápu, že chce vydělat, ale bylo to velice divný, zvlášť když vedle v domku bylo třeba zlatnictví nebo ten prodej čepic. No prostě na tom Karlštejně byla, nebo možná ještě jsou, zavřená různá zvířata v rodinném domku a lidi se na ně chodí dívat.

EKO FILM

44TH INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL FILM FESTIVAL
11.–13. 10. 2018, BRNO

#EKOFILM
#POSLEDNIKAPKA
WWW.EKOFILM.CZ

VODA V KRAJINĚ

NÁMĚSTÍ SVOBODY | KINO SCALA | OTEVŘENÁ ZAHRA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ MU | MORAVSKÉ NÁMĚSTÍ

EKOFILM OPENING | KONCERT MYDY RABYCAD | 10. 10. 2018 OD 18.30 H.

POŘADATEL

Ministerstvo životního prostředí

ORGANIZÁTOŘI

KEY
PROMOTION

Radnice
partnerství
Uprta a příroda

MUNI

HLAVNÍ PARTNER

SAKO

FINANČNÍ PODPORA

B | R | N | O

Jihomoravský kraj

MEDIÁLNÍ PARTNERI

LIDÉ A ZEMĚ

PŘÍRODA

impuls
Rádio

ekolist.cz

ČD

PARTNERI

JIC 35+

VIDA
science@trium

lipka

MUNI

TEO BRNO

GO TO BRNO.cz

NATIONAL
GEOGRAPHIC

BRNĚNSKÉ VODÁRNY
A KANALIZACE, a.s.

e-on

AKCE SE KONÁ POD ZÁSTÍTOU HEJTMANA JIHO-MORAVSKÉHO KRAJE JUDR. BOHUMILA ŠIMKA, PRAMÁTORA STATUTÁRNÍHO MĚSTA BRNA ING. PETRA VOJKÁLA, REKTORA MASARYKOVY UNIVERZITY DOČ. PHDr. MIKULÁŠE BEKA, PHDr. A REKTORY MENDELŮVY UNIVERZITY PROF. ING. DANUŠE NEŘUBOVÉ, PHDr.